

154.24

ร ๖๖8 ๗

ร.2

ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิรราชบุรี อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ภูมิินทร์ อ่อและมูล

23 ส.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กันยายน 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

197209

ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศรีราษฎร์ อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ
ของ
ภุมรินทร์ อ่อนละมูล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กันยายน 2538

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิรราชบุรี อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2537 ที่มีคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี่จำนวน 10 คน และมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจจำนวน 10 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายโดยที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี่เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจเป็นกลุ่มทดลองที่ 2

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี่ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี่และแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไม่แตกต่างกัน

THE EFFECT OF GROUP WORK ON INTERPERSONAL CONFLICTS OF MATHAYOMSUKSA V
STUDENTS OF SOPONSIRIRAT SCHOOL IN AMPHOE WAT PHLENG,
CHANGWAT RATCHABURI

AN ABSTRACT

BY

BHUMINTR ON - LAMOOOL

Presented in partial of the requiments for the Master of Education
degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
September 1995

The purpose of this experimental research was to study the effect of group work on behavior dealing with interpersonal conflicts of Mathayomsuksa v student of Soponsirirat School in Amphoe Wat Phleng Changwat Ratchaburi in the academic year 1994. Twenty subjects who had lower scores than the percentile of 50 in dealing with interpersonal conflicts were selected. Then the subjects were selected for the passive behavior group as the experiment 1 and the aggressive behavior group as the experiment 2 : each group consisted of 10 students

The results were as follows :

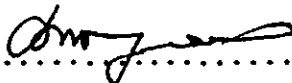
1. The students in the experiment 1 significantly showed more appropriate behavior in dealing with interpersonal conflicts after being treated with the group work program at .01 level.

2. The students in the experiment 2 significantly showed more appropriate behavior dealing with interpersonal conflicts after being with the group work program at .01 level.

3. There is no significant difference in the more appropriate behavior of the students dealing with the interpersonal conflicts of between group 1 and group 2 after the experiment.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

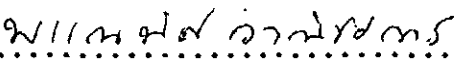
..........ประธาน
(รศ.ดร.คมเพชร จิตรศุภกุล)

..........กรรมการ
(อาจารย์ทัศนาก ทอกรักดี)

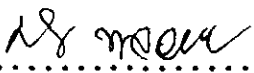
คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(รศ.ดร.คมเพชร จิตรศุภกุล)

..........กรรมการ
(อาจารย์ทัศนาก ทอกรักดี)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์พรพนพิศ วาณิชัยการ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยา พูลสุวรรณ)

วันที่...๙๙...เดือน...กันยายน.....พ.ศ. 2538

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จได้ เพราะได้รับความเมตตาจากท่าน รศ.ดร. คมเพชร จิตรศุภกุล ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกตนิทักษ์ อาจารย์ทัศนากองักดี อาจารย์พรพนิต วาณิชการ และอาจารย์ทศพร มณีศรีขำ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่ให้เหมาะสม ถูกต้องในที่สุด

ขอขอบคุณ คณะครู-อาจารย์และนักเรียน โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำวิจัยชิ้นนี้

และสุดท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ที่ช่วยให้กำลังใจและคำแนะนำในยามท้อแท้ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ถึงจุดหมายปลายทางที่วาดหวังไว้

ภูมิินทร์ อ่อนละมุล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	✓ คำนำ.....	1
	✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	✓ สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	✓ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	✓ นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	6
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	6
	เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	14
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง ระหว่างบุคคล.....	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง ระหว่างบุคคล.....	29
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	30
	แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
	✓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	31
	✓ วิธีดำเนินการทดลอง.....	36
	วิธีจัดกระทำกับข้อมูล.....	37
4	ผลของการศึกษาค้นคว้า.....	38

5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	41
บทย่อ.....	41
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	41
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	41
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	42
การดำเนินการทดลอง.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	44
อภิปรายผล.....	44
ข้อเสนอแนะ.....	46
บรรณานุกรม.....	48
ภาคผนวก.....	55
ภาคผนวก ก.....	56
โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน.....	70
ภาคผนวก ข.....	100
แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน.....	101
ภาคผนวก ค.....	107
คะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของกลุ่มตัวอย่าง..	108
ประวัติของผู้วิจัย.....	111

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	38
2 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	39
3 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ.....	40
4 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง ก่อนและหลังการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	108
5 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ก่อนและหลังการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับ เพื่อน.....	109
6 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน.....	110

คำนำ

★ อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์กรีกกล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็น "สัตว์สังคม" (Social Animal) เพราะเชื่อว่า มนุษย์โดยสภาพธรรมชาติ นิยมติดต่อกับกันและกัน (พิศวง ธรรมพินทา 2523:35) มนุษย์ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นจะส่งผลให้บุคคลมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต (Johnson. 1986 : 1-2) แต่ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นในการคบค้าสมาคมกันจะต้องมีทั้งการร่วมมือ ส่งเสริมกัน ขัดแย้งหรือไม่ใส่ใจต่อกัน (สุภัตรา สุภาพ 2519: 10)

ทศนา แคมมณี (2522 : 139) กล่าวว่า ความขัดแย้ง คือสภาพการณ์ที่ทำให้คนตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถจะตัดสินใจ หรือตกลงหาข้อยุติอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้ ซึ่ง วิจิตร อาวะกุล (2526 : 245) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้นได้เสมอ ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์การแสดงออกที่เหมาะสมเมื่อเกิดความขัดแย้ง เป็นทักษะสำคัญที่จะส่งผลให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 207) ที่กล่าวว่า การตอบสนองความขัดแย้งระหว่างบุคคลมีหลายวิธี ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในวัยเด็ก หรือจากประสบการณ์ บางคนจะตอบสนองความขัดแย้งอย่างมีสติ มีเหตุผล บางคนอาจตอบสนองอย่างไม่มีเหตุผล และการตอบสนองความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ โดยเฉพาะการตอบสนองความขัดแย้งที่เหมาะสม จะช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้นย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ตราบเท่าที่มนุษย์ยังมีการติดต่อสัมพันธ์กันเพราะแต่ละบุคคลต่างก็มีความคิดและความต้องการที่แตกต่างกัน แต่ถ้าบุคคลได้เรียนรู้ที่จะแสดงออกได้อย่างเหมาะสมแล้ว จะส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

เนื่องจากผู้วิจัยนั้นครูสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโสภณศิรราชบุรี สังเกตพบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งชายและหญิงเมื่อมีความขัดแย้งกัน มักจะแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ เงียบ นิ่งเฉย เดินหนี ต่ำ โต้เถียงกัน เป็นต้น ดังนั้นจึงได้ทำการสำรวจเบื้องต้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวนร้อยละ 72 แสดงพฤติกรรมเมื่อเกิดความขัดแย้งกันมีดังนี้ คือ เงียบ นิ่งเฉย เดินหนี หันหน้าไป

ทางอื่น ไม่เอาใจใส่ขณะเพื่อนพูด ไม่พูดกันด้วยเหตุผลโต้เถียงเพื่อเอาชนะ พูดจาข่มขู่ประชดประชัน บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการของตน ดำเนินดีเตียนเพื่อน ไม่บอกความคิดและความรู้สึกของตนให้เพื่อนทราบ ไม่พยายามหาสาเหตุของการขัดแย้ง ไม่ถามความคิดและความรู้สึกของเพื่อน และไม่เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสัน (Johnson, 1986 : 3-7) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างไม่เหมาะสมเหล่านี้ จะส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ราบรื่น และสัมพันธภาพที่ไม่ดีระหว่างบุคคลจะทำให้เกิดความขัดแย้ง วิตกกังวล ไม่ไว้วางใจผู้อื่น วิธีชีวิตที่ไม่มีความสงบ สุขภาพจิตไม่ดี ประสบกับปัญหาในการปรับตัว และสอดคล้องกับ วัชร ทรัพย์มี (2525 : 226) ที่กล่าวว่า การประสบความล้มเหลวในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น จะทำให้บุคคลเกิดความท้อแท้และเกิดความคับข้องใจ ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสมเพื่อช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น -

ในการพัฒนาบุคคลด้านต่าง ๆ นั้น กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้กัน ซึ่ง ช. ชนบท (2524 : 54-55) กล่าวถึง ส่วนดีของการสอนโดยวิธีการกลุ่มว่า เป็นวิธีการสอนที่ตรงตามแนวการสอนของหลักสูตร ช่วยลดภาระในการปกครองชั้น ครูปกครองได้เป็นกลุ่มย่อยแทนกลุ่มใหญ่ นอกจากนั้น นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง ทำให้เข้าใจ สนุก และจดจำได้ดี ประการสำคัญ กิจกรรมกลุ่มจะเป็นสื่อในการทำความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน และ เยาวพา เตชะคุปต์ (2517 : 228) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่น เข้าใจสภาพสังคม ส่งเสริมทักษะในการหาความรู้ ทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะทางปัญญา และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี บุญดวงศ์ (2527 : 3) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ความต้องการเหล่านั้นได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตน ต้องการความอบอุ่น มั่นคงปลอดภัย และส่งผลให้รู้สึกว่าการประสบผลสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ลาวัณย์ มหาหุเมรัตน์ (2529 : 52) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการทดลองของ จารุลักษณ์ นินพรหมราช (2529 : 54) ที่ใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีพฤติกรรมการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาบุคคลด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่ง คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 10) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญ อกงาม เพิ่มความมั่นใจในตนเอง มีอัตมโนทัศน์ (Self- Concept) ดีขึ้นเกิดความรู้สึกว่า ตัวเองมีคุณค่ายิ่ง

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม น่าจะเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อ พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสมนังคศิริราชวร อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ✓

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของ นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนึ่ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของ นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของ นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนึ่กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ หลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า ✓

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนึ่มีพฤติกรรม ในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน เหมาะสมขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจมีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน เหมาะสมขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนึ่และนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจที่เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้า จะเป็นประโยชน์ต่อครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำเอาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอีกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำกัดอยู่ในขอบเขตของประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษาดังนี้

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ที่มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนต่ำกว่า เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 50 ลงมาซึ่งมีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง 16 คน และมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ 15 คน รวมทั้งหมดจำนวน 31 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากรที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยงจำนวน 16 คน และที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจจำนวน 15 คน มากกลุ่มละ 10 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 10 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม
  - 3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ได้แก่ การไม่หลีกเลี่ยง การไม่ใช้อำนาจ และการหันหน้าเข้าหากัน

นิยามศัพท์เฉพาะ ✓

1. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ร่วมกัน แล้ววิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและของนักเรียนในกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้นอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ในด้านพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนที่เหมาะสม กิจกรรมที่ใช้ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และเกมต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้

1.1 ขั้นนำ ได้แก่ การสนทนานำเข้าสู่เรื่อง ชี้แจงกติกา กฎเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรม

1.2 ขั้นกิจกรรม ได้แก่ การที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกระทำการใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน

สำหรับเทคนิคที่ใช้ บางกิจกรรมอาจใช้ครบทั้ง การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และเกมต่าง ๆ แต่บางกิจกรรมใช้เพียงเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งเท่านั้น

1.3 ขั้นวิเคราะห์ ได้แก่ การให้นักเรียนวิเคราะห์การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน เมื่อมีความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ไม่สอดคล้องกัน โดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

1.4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

2. พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อกันเมื่อไม่ลงรอยกันทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ได้แก่ การไม่หลีกเลี่ยง การไม่ใช้อำนาจ การหันหน้าเข้าหากัน ดังรายละเอียดดังนี้

2.1 การไม่หลีกเลี่ยง ได้แก่ ไม่เดินหนี ไม่หันหน้าไปทางอื่น สนใจและเอาใจใส่ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของกันและกัน

2.2 การไม่ใช้อำนาจ ได้แก่ ไม่ได้เถียงเพื่อเอาชนะ ไม่ยึดถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ไม่ตำหนิตัวคนอื่น ไม่พูดจาข่มขู่ประชดประชัน ไม่ออกคำสั่งและไม่บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการของตน ไม่ตัดสินความคิด ความรู้สึกและการกระทำของเพื่อน

2.3 การหันหน้าเข้าหากัน ได้แก่ การแสดงความคิด ความรู้สึกของตนที่มีต่อความขัดแย้งกับเพื่อนที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกัน ร่วมกันหาสาเหตุและแนวทางที่จะทำได้ข้อยุติที่เหมาะสม

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน วัดได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมในการแสดงออกตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ต้องการศึกษาลงของการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ จังหวัดราชบุรี ดังนั้น เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจะครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคล
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง

ระหว่างบุคคล

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1 ความหมายของกลุ่ม

สแตรง (Strang. 1958 : 3) เดวิด (Davis. 1962 : 405) และเคมป์ (Kemp. 1970 : 24-25) กล่าวถึงความหมายของกลุ่มไว้อย่างสอดคล้องกันว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์กัน มาทำงานร่วมกันในจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีผู้นำและสมาชิก พึ่งพาอาศัยกัน มีการยอมรับและให้ความเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

กัลลี (Gulley. 1960 : 62) กล่าวว่า กลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่รวมกัน แต่กลุ่มต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย

2. มีผลงานที่เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคน

3. มีการสื่อสารทางวาจา หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

สรุปได้ว่า กลุ่มหมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาทำงานร่วมกันในจุดประสงค์เดียวกัน พึ่งพาอาศัยกันมีการยอมรับและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับบุคคลอื่น เพื่อจุดประสงค์อันแน่นอน

จากกลุ่มประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

8. กลุ่มจิตบำบัดรักษา (Group Psychotherapy) เป็นรูปหนึ่งของการแก้ไข โดยการพบปะกันในกลุ่มเล็ก ๆ ระหว่างคนไข้ และผู้ให้การบำบัดรักษาติดต่อกันไป เป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่ม เกิดการหยั่งเห็นและเข้าใจสาเหตุของปัญหาทางสังคม อารมณ์ และจิตใจ รวมทั้งมีความสามารถที่จะลดหรือแก้ปัญหาดังกล่าวได้

9. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ นอกจากนี้ การทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่นและทักษะในการแสดงออกถึง ความเข้าใจดังกล่าวในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิกขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มแบบต่าง ๆ อีก ที่มีชื่อแตกต่างกันไป แม้จะแตกต่างกันบ้างในเรื่องจุดมุ่งหมาย รายละเอียดของเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติ แต่โดยทั่วไปแล้วล้วนมุ่งที่จะพัฒนาสติปัญญา และพฤติกรรมของบุคคลด้วยวิธีการกลุ่มทั้งสิ้น

1.3 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เฮิร์โรลด์ (Herrold. 1952 : 492-504) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็น กระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่แน่นอน

คมเพชร ฉัตรสกุล (2530 : 14-15) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง การนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม และปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างสมาชิก จะทำให้กลุ่มดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

เจนกินส์ (Jenkins.1950 : 54-60) ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า คือ กระบวนการกลุ่ม บทบาทของกลุ่ม รวมทั้งบทบาทของบุคคล

เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 5) และ ลาวัลย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 4) ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้อย่างสอดคล้องกันว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ร่วมกันเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ และร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนั้น

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และด้วยแรงปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มจะทำให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ธ (Traxler and North.1967 : 320) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาบรวมแก่บุคคลที่ยัง ไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยจัดการโครงการปฐมนิเทศ หรือนำไปจัดในรูปของการแนะแนวตลอดปี
  2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง ไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียนรู้
  3. เพื่อเป็นรากฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล โดยปกติการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม จะเป็นการพูดจากันในระหว่างผู้มีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน และในบางกรณีอาจมีผู้รับการปรึกษามีปัญหาที่ไม่สามารถอธิบายในกลุ่มได้ จึงเป็น โอกาสดีที่ผู้รับคำปรึกษาจะ ได้นัดพบผู้ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป
  4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความเจริญงอกงามทั้งของบุคคลและของกลุ่มแม้ว่าเรื่องนั้นจะทำได้โดยการให้คำปรึกษาส่วนตัว แต่บางเรื่องสามารถทำเป็นกลุ่มได้ และกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนอกหลักสูตร จะเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้เช่นกัน
- วินิจ เกตุคำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 170-172) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า เพื่อนำมาพัฒนาบุคคล โดยอาศัยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี เพราะการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมนั้น บุคคลจะได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดความซาบซึ้งประทับใจมากกว่าการสอนโดยใช้วาจาเพียงอย่างเดียว จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เข้าใจตนเอง การอยู่ร่วมกันในกลุ่มจะช่วยให้บุคคลเรียนรู้ว่าตนเองมีจุดเด่น จุดด้อยประการใดบ้าง

2. เข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในกันและกันดีขึ้น

3. สามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

กล่าวได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบุคคลโดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้เปลี่ยนแปลงแก้ไข ความคิด ความรู้สึก และการกระทำต่างๆ บนพื้นฐานของการเข้าใจตนเองและการยอมรับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม

1.5 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 15-19) กล่าวว่า นอกจากความสำเร็จในกิจกรรม แล้ว กิจกรรมกลุ่มยังมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Developmental Values) ได้แก่ ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล สร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ ปกติวิสัยทางสังคม อาชีพ และความเจริญงอกงามด้านความรู้ และทักษะ

2. คุณค่าในการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรม ทำให้มีโอกาสนสังเกตสมาชิกในกลุ่ม และทำให้เกิดความเข้าใจในตัวสมาชิกในกลุ่ม

3. คุณค่าในการบำบัด (Therapy Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลมีค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดี โรงพยาบาลและคลินิก นำเอาวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดยทำการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) ในโรงเรียน นักเรียนที่มีปัญหาคล้ายคลึงกันจะได้รับความช่วยเหลือ โดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling)

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การที่นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เขาสามารถพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชน

โรเจอร์ส (Rogers. 1970 : 121-122) กล่าวอ้างถึงผลการศึกษาวิจัยของกิบส์ (Gibb) พบว่า กิจกรรมกลุ่มจะส่งผลทางด้านจิตวิทยามาก คือ บุคคลจะเปิดเผยความรู้สึกของตน มีความจริงใจ แสดงความประพฤติตรงกับความรู้สึกของตน ยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่นมากขึ้น มีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคลแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

สรุปได้ว่าการเรียนรู้โดยกิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการที่ช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเพราะกิจกรรมกลุ่มจะนำไปสู่การวิเคราะห์โดยการปฏิบัติจริง ทำให้รู้จัก

ตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ผู้เรียนยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพร้อมจะแก้ไข กิจกรรมกลุ่มยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย รับผิดชอบในบทบาทของตนเอง แก้ปัญหาเป็น มีเหตุผล ยอมรับผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

1.6 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรม

ออตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่าไว้เช่นกันว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดเล็กอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ชอว์ (Shaw. 1971 : 4) ได้กล่าวถึงขนาดของกลุ่มแตกต่างออกไปว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไปจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่และถึงแม้ว่ากลุ่มจะมีสมาชิก 30 คน ก็แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

เยาวยา เดชะคุปต์ (2517 : 34) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่จะช่วยให้การทำงาน หรือ การเรียนการสอนประสบผลดี ควรเป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 5 - 15 คนซึ่งสอดคล้องกับ จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่น ๆ (2521 : 5) ที่กล่าวว่าในวงการศึกษา นักจิตวิทยามักจะศึกษา กลุ่มขนาดเล็กมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะเห็นความสัมพันธ์ได้อย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ และขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิดชอบทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มียานพาหนะ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่มและระดับบุคลิกภาวะของบุคคลในกลุ่ม (คมเพชร ฉัตรสุกกุล. 2530 : 26)

สรุปแล้วในการวิจัยครั้งนี้ ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและ กิจกรรมที่กำหนดไว้ มีจำนวน 10 คน

1.7 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1973 : 105) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย อาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง สำหรับเด็กประถมศึกษาควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (Trotzer. 1977 อ้างอิงมาจากชูชัย สมิทธิโกร. 2527 : 18 - 19) ให้ความเห็นพอสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้นซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุด ควรจะเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ได้ก็ยิ่งเป็นการดี

สรุป เวลาในการเข้ากลุ่มครั้งนี้จะใช้เวลาประมาณ 45 - 50 นาที และความถี่ของการเข้ากลุ่ม 13 ครั้ง

1.8 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

เยาวยา เคชะคุปต์ (2517 : 163 - 166) ได้แบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้คือ

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรม จะเป็นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านคือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนลงมือกระทำการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือการที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริง

หรือ ประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้นซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม คือการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระยะสรุป และประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเองซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้น จะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นรวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ระยะประเมินผล โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชม ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 22 - 23) กล่าวถึง ระยะพัฒนาของกลุ่มว่าพฤติกรรมที่สมาชิกแสดงออกตอนเริ่มเข้ากลุ่ม อาจแตกต่างจากภายหลังที่ได้เข้ากลุ่มเป็นเวลานานแล้วทั้งนี้ เพราะว่า การที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์นั้น จะต้องอาศัยเวลาในการพัฒนา กลุ่ม ดังนั้น มักจะพบว่า กลุ่มจะต้องผ่านระยะต่าง ๆ 4 ระยะคือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขัน และมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง
2. ระยะของความขัดแย้ง และความคับข้องใจ
3. ระยะกลุ่มมีความสามัคคี
4. ระยะที่มีผลงาน และยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

สรุปได้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้น ผู้เรียนต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เหมาะสมขึ้น หรือเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 การวิจัยในต่างประเทศ

เทรปปา และไฟร์ค (Treppa and Frike. 1972 : 466 - 468) ได้ทำการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม กับกลุ่มทดลอง 11 คน และกลุ่มควบคุม 11 คน ไม่ได้รับการฝึก พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองไปในทางที่ดีขึ้นในด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง คุณค่าของการมีชีวิตอยู่ การนับถือตนเอง การยอมรับตนเอง ความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และความคิดเกี่ยวกับตนในอนาคต

วินเซนต์ (Vincent. 1976 : 6436 - A) ได้ทำการทดลองกับเด็กเกรด 6 จำนวน 45 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มทดลองครูจะนำให้เด็กอภิปรายโดยใช้เรื่องขัดแย้งทางจริยธรรมเป็นสิ่งกระตุ้น ครูจะคอยเป็นผู้ชักนำและเสนอเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าเด็กใช้อยู่ 1 ขั้นเสมอ กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนธรรมดา พบว่าวิธีสร้างค่านิยม ซึ่งประกอบด้วยการอภิปราย และเสนอความรู้ที่สูงขึ้นชั้นหนึ่งให้ผลยกระดับจริยธรรมตามขั้นต่าง ๆ ของโคลเบอร์ก ได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บอร์ตแมน (Boardman. 1988 : 1952) ศึกษาผลของการนำกระบวนการกลุ่ม ไปใช้ในโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่ โดยมีอาสาสมัคร 67 คน เข้ารับการฝึกตามโปรแกรมนี้ ผลการศึกษาพบว่าเทคนิคกระบวนการกลุ่มช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของ โปรแกรมดังกล่าว สังเกตได้จากอัตราผู้ดสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง

การวิจัยในประเทศไทย

เยาวพา เดชะคุปต์ (2517 : 128) ได้ศึกษาเรื่อง "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา" โดยสร้างบทเรียนของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไปทดลองสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่าสามารถประยุกต์ใช้กับผู้เรียนที่มีอายุและความสามารถที่แตกต่างกันได้จริง และการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ ฝึกทักษะปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และยังส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบประชาธิปไตยอีกด้วย

อัจฉิมา จินวาลา (2535 : 62) ได้ศึกษาค้นคว้า การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่ม และการฝึกตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน

ทดลองเล็กน้อย พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรม กิจกรรมกลุ่มยังทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่น ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพร้อมจะแก้ไข นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย คือ รับผิดชอบตนเองได้ แก้ปัญหาเป็น มีเหตุผล และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคล

3.1 ความหมายของความขัดแย้ง

แมคโครสกี และวิลลิส (McCroskey and Richmond. 1986 : 247; citing McCroskey and Wheelless. 1976 : 247) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง การรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ ลดความน่าเชื่อถือ ตลอดจนทำให้เกิดการไม่ยอมรับนับถือกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เซทซ์ และสตีเวนสัน (Deetz and Stevenson. 1986 : 204) ที่กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นการหยุดยั้งความรู้สึกที่ดีต่อกันและขัดขวางความสามารถที่จะทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และทีศนา แอมมณี (2522 : 139) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง สภาพการณ์ ที่ทำให้คนตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถตัดสินใจหรือตกลงหาข้อยุติอันเป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่ายได้ นอกจากนี้ นพรัตน์ สมประสงค์ (2520 : 5) กล่าวว่า ความขัดแย้ง ระหว่างบุคคล หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดไม่ตรงกันซึ่งก่อให้เกิด ความวิตกกังวล ความเครียด ความคับข้องใจ และไม่พอใจในการปฏิบัติกิจกรรมทางซึ่งสอดคล้องกับ แมคโครสกี และ ริชมอนด์ (McCrosKey and Richmond. 1986 : 202) ที่กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันผนวกกับความรู้สึกในทางลบ ✓

วิลสัน และแฮนนา (Wilson and Hanna. 1990 : 258) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่ม มีความคิด ค่านิยม หรือเป้าหมายที่ต่างกัน และมีการแสดงออกมาในลักษณะของความพยายามที่จะป้องกัน จัดขวาง ครอบงำ หรือวิธีการใด ๆ ก็ตาม เพื่อมิให้อีกฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลนี้จะสังเกตได้โดยตรงจากพฤติกรรมการสื่อสารที่บุคคลแสดงออกมาทั้งทางภาษาอวัชคำ และภาษาท่าทาง ซึ่งสอดคล้อง

กับ ฟิชเชอร์ และแอลลิส (Fisher and Ellis, 1990 : 257) ที่กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นลักษณะหนึ่งของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมสื่อสารของสมาชิกในกลุ่ม สจ๊วต และแอนเจโล (Stewart and Angelo, 1982 : 271) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นการแสดงความไม่เห็นด้วยระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม โดยแสดงออกมาทั้งทางภาษากายคำและภาษาท่าทาง

นอกจากนี้ แซสส์ (Sasse, 1978 : 189) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นการแสดงออกถึงการต่อต้านกันระหว่างบุคคลสองคน หรือมากกว่าสองคน โดยที่บุคคลหนึ่งพยายามที่จะกดดัน หรือรบกวน การกระทำของอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ แอดเลอร์ และทาวน์ (Adler and Towne, 1987 : 337 - 338) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นการแสดงออกระหว่างบุคคลอย่างน้อยสองคนที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ในลักษณะของการรบกวน เพื่อมิให้อีกฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อทั้งสองฝ่ายรับรู้ถึงความคิดที่ไม่ตรงกันและแสดงออกมาให้เห็น โดยอาจจะเป็น ทางคำพูด หรือท่าทาง เช่น การนิ่งเฉย การหลีกเลี่ยง นอกจากนั้นความขัดแย้งระหว่างบุคคลยังรวมถึง การที่มีฝ่ายหนึ่งได้รับความพึงพอใจหรือได้รับประโยชน์แต่อีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็นฝ่ายเสีย และจอห์นสัน (Johnson, 1986 : 199) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำของบุคคลหนึ่ง ไปป้องกันขัดขวาง และรบกวนการกระทำของอีกบุคคลหนึ่ง

จากความหมายของความขัดแย้งระหว่างบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่ไม่สอดคล้องกัน โดยแสดงออกมาเป็นการกระทำ ในลักษณะของการต่อต้าน ขัดขวาง และรบกวน เพื่อมิให้บรรลุเป้าหมายอันเป็นที่พึงพอใจของแต่ละฝ่ายซึ่งอาจจะแสดงออกมาทางภาษากายคำหรือภาษาท่าทาง

3.2 ลักษณะของความขัดแย้ง

แอดเลอร์ และทาวน์ (Adler and Towne, 1987 : 339) กล่าวว่า คนส่วนใหญ่จะกลัวความขัดแย้งระหว่างบุคคล เพราะเรามักจะพบว่า เมื่อบุคคลมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันจะตามมาด้วยการโต้เถียง ความเคร่งเครียด และมีส่วนในการทำลายความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลที่ จริงแล้วความรุนแรงที่เกิดขึ้นเหล่านั้นสามารถที่จะป้องกันได้ ถ้าหากบุคคลรู้จักที่จะจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะช่วยให้ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นดำเนินไปด้วยดี และมั่นคงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแซสส์ (Sasse, 1978 : 192 - 193) ที่กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะคิดว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นสิ่งไม่ดี และพยายามที่จะ

หลีกเลี่ยง นอกจากนั้นยังคิดว่า ความสัมพันธ์ที่ดีนั้นจะต้อง ไม่มีความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่จริงแล้ว ความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือการมีความเห็นไม่ตรงกันนั้น ไม่ใช่สิ่งที่เป็นอันตราย แต่การที่ไม่รู้จักวิธีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลในทางที่สร้างเสริมต่างหากที่จะทำให้เกิดปัญหา ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะส่งผลในทางที่ดีได้ เพราะจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้นปัญหาต่าง ๆ จะถูกนำขึ้นมาเปิดเผยต่อกัน การที่เราได้ฟังและพยายามที่จะรับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของบุคคลอื่นจะทำให้เราได้เข้าใจบุคคลอื่นดีขึ้น และรู้จักที่จะยอมรับนับถือความคิดของบุคคลอื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

สจิวต์ และแอนจีโอ (Stewart and Angelo. 1988 : 282) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นอยู่เสมอตราบที่มนุษย์มีจุดมุ่งหมายต่างกัน ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจึง ไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว ถ้าเราได้เรียนรู้ที่จะจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล และจะมีผลในทางที่ดีได้ ดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลทำให้บุคคล ได้มีโอกาสค้นพบการตอบสนองที่ตอบสนองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ทำให้ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่บุคคลเก็บกดไว้ ได้มีโอกาสแสดงออกมา

3. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลทำให้เกิดการพบปะ และแลกเปลี่ยนกันอย่างจริงจัง

4. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลทำให้เกิดความมั่นใจในความสัมพันธ์ของบุคคลยิ่งขึ้น

เซทซ์ และสตีเวนสัน (Dcetz and Stevenson. 1986 : 205 - 206) กล่าวว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยทั่วไปบุคคลจะคิดว่าความขัดแย้งกันเป็นสิ่งไม่ดี เพราะบ่อยครั้งที่เขาไม่สามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ความสัมพันธ์ต้องหยุดชะงักลง ไป คนส่วนใหญ่จึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งการหลีกเลี่ยงนั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีแต่อย่างใดถ้าบุคคลหันหน้าเข้าหากันความขัดแย้งนั้นก็จะส่งผลในทางที่ดีได้ ดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะกระตุ้นให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ถ้า ไม่มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล เราก็คงทำอะไรต่าง ๆ ด้วยความเคยชิน และซ้ำซาก โดยไม่ต้องใช้ความคิด

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ช่วยให้บุคคลได้รู้จักพิจารณาถึงความต้องการ หรือเป้าหมาย และรู้จักที่จะแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาความคิดในทางสร้างสรรค์ด้วย

จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 199 - 200) กล่าวว่า ถ้าบุคคลรู้จักที่จะจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมแล้ว จะเป็นสิ่งที่มีค่าต่อตนเองและส่งผลดีต่อความสัมพันธ์

ของบุคคลดังนี้

1. ทำให้บุคคลตื่นตัวต่อการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคล จะช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ในตนเองว่าอะไรคือ ปัญหาใครที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และจะแก้ปัญหานั้น ๆ อย่างไร
2. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3. ทำให้เกิดพลังและเพิ่มแรงจูงใจในการที่จะจัดการกับปัญหา
4. ทำให้ชีวิตน่าสนใจมากขึ้น เพิ่มความอยากรู้อยากเห็น และความพยายามที่จะคิดค้นคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากขึ้น และทำให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น
5. ทำให้การตัดสินใจที่ดีกว่า การที่บุคคลมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรือยังตกลงกันไม่ได้ มักจะเป็นเหตุให้การตัดสินใจนั้นถูกนำมาพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบมากขึ้น
6. ทำให้บุคคลได้เรียนรู้จักตัวเองมากขึ้น เช่น รู้ว่าเราเป็นคนอย่างไร อะไรที่ทำให้เราโกรธ อะไรทำให้เรากลัว และอะไรที่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเรา
7. ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคล จากการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมกันแก้ไขหรือจัดการกับความเข้าใจผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การยอมรับและเห็นคุณค่าของกันและกันจะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน

จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 201) กล่าวว่า การที่ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะเป็นไปในทางที่สร้างเสริมนั้น ควรจะพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น จะทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลมีความมั่นคงมีการโต้ตอบต่อกันในทางที่ดี หรือมีการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น
2. บุคคลมีความชื่นชอบและไว้วางใจต่อกันมากขึ้น
3. บุคคลทั้งสองฝ่ายมีความพึงพอใจในผลที่เกิดขึ้น
4. บุคคลทั้งสองฝ่ายมีการปรับปรุงความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น

อีก

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งบุคคลไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นถ้าบุคคลรู้จักจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม จะเป็นสิ่งมีค่าต่อตนเองและส่งผลดีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลด้วย

3.3 สาเหตุของความขัดแย้ง

ทิสนา แคมมณี (2522 : 139 - 141) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้น

ได้จากสาเหตุต่าง ๆ กันซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นแตกต่างกัน เป็นธรรมดาที่บุคคลจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องมาจากความแตกต่างตามธรรมชาติของมนุษย์รวมเข้ากับความแตกต่างของประสบการณ์ และการอบรมที่แต่ละคนได้รับ ความแตกต่างนี้เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดไม่เหมือนกัน ในหลาย ๆ กรณีอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้หากบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วไม่สามารถตกลงกันได้ด้วยความพอใจของทั้งสองฝ่าย ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

2. ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากวิธีการคิดที่ขัดแย้งกัน บุคคลแต่ละคนจะมีวิธีการคิด หรือวิธีการแก้ไขปัญหาก็แตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน เช่น ฝ่ายหนึ่งอาจจะพูดว่า "ทำอย่างนี้สิ" ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งพูดว่า "ทำอย่างนี้ดีกว่า" หากทั้งสองฝ่ายตกลงกันด้วยความพอใจไม่ได้ ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

3. ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการรับรู้ที่แตกต่างกัน สาเหตุนี้เป็นสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อยุติลงได้ หากทั้งสองฝ่ายไม่ตระหนักถึงความจริงที่ว่า ในหลาย ๆ กรณีบุคคลมองสิ่ง ๆ เดียวกันแต่รับรู้ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากอวัยวะการรับรู้ของบุคคลแตกต่างกัน หากต่างฝ่ายต่างยืนยันว่าสิ่งที่ตนเองเห็นนั้นถูกต้อง และไม่สามารถช่วยกันหาข้อยุติอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายได้ ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

4. ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากค่านิยมที่แตกต่างกัน ค่านิยมในที่นี้หมายถึง หลักที่บุคคลยึดถือเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ว่า ดี - ไม่ดี ควร - ไม่ควร หลักที่บุคคลยึดถืออันส่วนใหญ่เป็นผลมาจาก ความเชื่อ ประสบการณ์ การอบรมที่บุคคลนั้นได้มา เช่น บางคนเชื่อว่าสิ่งนี้ควรทำ แต่อีกบุคคลหนึ่งอาจเห็นตรงกันข้าม หากต่างฝ่ายต่างยึดหลักหรือความเชื่อของตนเองอย่างเหนียวแน่น และไม่สามารถหาข้อตกลงที่มีประสิทธิภาพได้ ความเชื่อถือในค่านิยมที่แตกต่างกันนี้จะเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาความขัดแย้งได้

5. ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากอคติที่มีต่อกัน "อคติ" ในที่นี้ หมายถึงความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น "อคติ" โดยส่วนใหญ่มักจะใช้ในการความหมายทางลบ เป็นความรู้สึกในทางไม่ดี ซึ่งอาจเกิดขึ้นมาจากความรู้สึกส่วนตัว ประสบการณ์ หรือจากคำบอกเล่าของคนอื่น "อคติ" เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งมีผลผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ กัน ปัญหาความขัดแย้งประเภทนี้ อาจเกิดขึ้นเพียงเพราะบุคคลมีความรู้สึกไม่ชอบหน้ากันก็เป็นได้

6. ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ที่ขัดกัน ปัญหาความขัดแย้งประเภทนี้นับว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่ และมักจะแก้ไขได้ยากกว่าปัญหาประเภทอื่น ผลประโยชน์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง เพราะถ้าแต่ละฝ่ายต่างก็มุ่งหวังจะเอาแต่ประโยชน์ของตนเองฝ่าย

เดียวและไม่สามารถประนีประนอมผ่อนปรนกันได้แล้ว ความขัดแย้งก็จะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรง

แซสส์ (Sasse. 1978 : 189) กล่าวว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้น มาจากความแตกต่างกันของค่านิยม วิธีการที่บุคคลติดต่อกับบุคคลอื่น การใช้อำนาจซึ่งเกิดขึ้นเมื่อคนสองคนพยายามที่จะควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือกันและกัน นอกจากนี้ความต้องการ บทบาท เป้าหมาย และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันของบุคคล ก็ล้วนแต่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างบุคคลทั้งสิ้น

เซทซ์ และ สตีเวนสัน (Dcetz and Stevenson. 1986 : 207 - 208) กล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุต่าง ๆ กันดังนี้

1. ความคิดเห็นต่างกัน ความขัดแย้งระหว่างบุคคลโดยทั่ว ๆ ไปแล้วมีพื้นฐานมาจากความคิดเห็นต่างกัน การได้รับข้อมูลหรือความรู้ที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังมีเรื่องของค่านิยมและความเชื่อที่ต่างกันด้วย

2. ความไม่สอดคล้องกันของบทบาท ในขณะที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันนั้น บางครั้งบุคคลไม่ยอมแสดงบทบาทที่ตนเองได้รับ แต่ละบุคคลต้องการแสดงบทบาทอื่นที่ไม่ใช่ของตนเอง เมื่อแสดงออกแล้วอีกฝ่ายหนึ่งก็ไม่ยอมโต้ตอบด้วย เช่น คนที่มีบทบาทเป็นผู้ตามแต่พยายามที่จะแสดงตัวเป็นผู้นำอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น

3. ความไม่สอดคล้องกันของเป้าหมาย จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสองคนหรือสองฝ่ายต้องการทำบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน โดยที่ต่างฝ่ายต่างต้องการทำสิ่งนั้น ๆ ต่างกัน

4. ข้อจำกัดของสิ่งที่บุคคลต้องการ บางครั้งสิ่งที่บุคคลต้องการนั้นมีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่ายได้

นอกจากนี้ วิลสัน และ แฮนนา (Wilson and Hanna. 1990 : 262 - 264) กล่าวว่า แหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีดังนี้คือ

1. ความขัดแย้งทางความคิด และค่านิยมของบุคคล

2. ความขัดแย้งของบทบาท และการใช้อำนาจ บทบาทหมายถึง ตำแหน่งของสมาชิกแต่ละบุคคลที่อยู่ในกลุ่ม ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มไม่พอใจบทบาทที่ตนเองได้รับ อาจนำไปสู่ความตึงเครียดและความขัดแย้งได้ ส่วนการใช้อำนาจ คือ การที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพล หรือมีผลต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบทบาท ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มเห็นว่าบุคคลใด บุคคลหนึ่งใช้อำนาจอย่างไม่เหมาะสม

3. ความขัดแย้งของเป้าหมาย ในบางครั้งเป้าหมายของแต่ละบุคคล อาจจะแตกต่างกันกับเป้าหมายของกลุ่ม และถ้าไม่สามารถนำมารวมกันได้ ก็อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้เช่นกัน

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้น เนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิด ค่านิยม วิธีการติดต่อซึ่งกันและกัน การใช้อำนาจ ความต้องการ บทบาท เป้าหมาย และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันของบุคคล ล้วนแต่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งทั้งสิ้น

3.4 หลักในการจัดการความขัดแย้ง

จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 213 - 215) กล่าวว่า ในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลในทางที่ดีนั้นควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือ

1. การรับรู้พฤติกรรมของตนเองและของบุคคลอื่นให้ตรงกับความเป็นจริง ในสถานการณ์ของความขัดแย้งนั้น การรับรู้พฤติกรรมของตนเองและของบุคคลอื่นมักจะผิดพลาด หรือบิดเบือนไปจากความเป็นจริงได้เสมอ โดยเป็นผลมาจาก

1.1 การที่ทั้งสองฝ่ายต่างมีความมั่นใจว่าตนทำถูกต้องแล้ว แต่อีกฝ่ายหนึ่งต่างหากที่ไม่ถูกต้อง และคิดว่าตนเองเท่านั้นที่พยายามจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามที่จะเก็บกอดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการกระทำของตนเองเอาไว้ แล้วแสดงความโกรธหรือไม่พอใจต่อการกระทำของบุคคลอื่น

1.2 ความลับสนของบุคคล บางครั้งก็รู้สึกที่ไม่ดีต่อบุคคลอื่น ต้องการให้บุคคลอื่นเห็นด้วยกับตัวเอง แต่บางครั้งก็มีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น และต้องการที่จะเห็นด้วยกับเขา

ดังนั้นเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้นจึงควรที่ระวังในเรื่องการรับรู้ของตนเอง และการรับรู้ที่มีต่ออีกฝ่ายหนึ่งด้วย

2. การสื่อสารที่ถูกต้องและชัดเจน การสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดผลในทางที่ดี ลักษณะของการสื่อสารที่ดี ได้แก่ การสื่อสารแบบเปิดคือ การที่ทั้งสองฝ่ายกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกต่อกันอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา แสดงการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความเข้าใจบุคคลอื่น หลีกเลี่ยงการประเมินหรือตัดสินบุคคลอื่น การโกหก การข่มขู่ การออกคำสั่ง การโต้เถียงเพื่อเอาชนะ การพยายามที่จะควบคุมบุคคลอื่น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นการทำให้บุคคลอื่นไม่อยากจะติดต่อสื่อสารกับเรา

3. การสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ โดยมีหลักสองอย่างคือ ต้องแสดงว่าเราไว้วางใจบุคคลอื่นด้วยการแสดงถึงความพยายามที่จะแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เปิดเผยความคิด ความรู้สึก ความต้องการของตนเองให้บุคคลอื่นทราบอย่างตรงไปตรงมา และแสดงท่าทีให้น่าไว้วางใจแก่บุคคลอื่นด้วยการแสดงการยอมรับ รวมทั้งให้ความมั่นใจว่าเราจะก่อความเสียหาย หรือส่งผลในทางที่ไม่ดีแก่บุคคลอื่น

4. การให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการกับ

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันนอกจากจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นแล้วยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย เป็นการเพิ่มพูนความรู้สึกรักใคร่ชอบพอกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ทับส์ (Tubbs. 1982 : 282 - 283) กล่าวว่า หลักในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลเพื่อช่วยให้สมาชิกในกลุ่มบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ คือ

1. หลีกเลี่ยงการโต้เถียงโดยยึดถือความคิดเห็น หรือจากการตัดสินของตนเอง ควรพยายามใช้หลักของความเป็นเหตุเป็นผล
2. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนใจเพียงเพื่อให้บรรลุข้อตกลงกับผู้อื่น และเพื่อหลีกเลี่ยงการขัดแย้งกับผู้อื่น ควรจะให้การสนับสนุนการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ เพราะว่าเราเห็นด้วยจริง ๆ
3. หลีกเลี่ยงการใช้กลวิธีลดความขัดแย้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น การตัดสินโดยใช้เสียงข้างมาก การดูจากความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไปของบุคคล การยึดถือตามความนิยม หรือประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมา
4. การที่บุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกันนั้น ถือว่าเป็นประโยชน์มากกว่าจะเป็นอุปสรรคในการตัดสินใจ เพราะจะช่วยให้มีแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลากหลาย และมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้น

แซสส์ (Sasse. 1978 : 205) กล่าวว่า ทักษะในการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล เช่น การรับฟัง จะช่วยให้เราเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการที่จะค้นหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย การใช้ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยสรรพนาม "ฉัน หรือ ผม" แทนตัวเอง ก็เป็นหลักการของการสื่อสารอีกอย่างหนึ่ง ที่ควรนำมาใช้ในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล เพราะเป็นการแสดงให้บุคคลอื่นทราบถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของบุคคลได้ดียิ่งขึ้น และยังแสดงให้เห็นว่าไม่ได้เป็นการตำหนิติเตียนบุคคลอื่น

นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี (2522 : 143) กล่าวว่า การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อ

1. ทั้งสองฝ่ายคิดว่า "ความขัดแย้ง" เป็นเรื่องธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นได้ และเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขได้
2. ทั้งสองฝ่ายเปลี่ยนความคิดจาก "การเอาชนะกันและกัน" มาเป็น "การช่วยกันเอาชนะปัญหา" เพื่อที่จะได้เป็นแรงผลักดันให้ทั้งสองฝ่ายมุ่งประเด็นตรงไปที่ปัญหาว่า คือ อะไร อะไรคือจุดประสงค์หรือความต้องการที่แท้จริงของทั้งสองฝ่าย และวิธีการอะไรที่จะช่วยให้แต่ละฝ่ายได้สนองความต้องการของตนเอง ซึ่งกระบวนการนี้จะตรงกันข้ามกับการที่ทั้งสองฝ่ายต่างจะ

เอาชนะกันและพยายามหาวิธีการที่จะให้ตนเองอยู่เหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะเห็นว่าในกรณีหลังนี้ทั้งสองฝ่ายจะไม่สนใจที่จะช่วยอีกฝ่ายหนึ่งแก้ปัญหา หรือหาวิธีการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของเขา เหมือนกับที่ตนต้องการให้จุดมุ่งหมายของตนได้บรรลุผลสำเร็จ

3. ทั้งสองฝ่ายมีความจริงจังที่จะแสดงหรือบอกความต้องการของตนออกมาให้อีกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน เพราะสิ่งนี้จะ เป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาใช้แก้ปัญหา

4. ทั้งสองฝ่ายมุ่งความสนใจในเรื่องการหาข้อมูลเพิ่มเติมที่จะมาช่วยในการตัดสินใจหาวิธีการให้แต่ละฝ่ายได้บรรลุผลตามที่ตนต้องการ

5. ทั้งสองฝ่ายพยายามหลีกเลี่ยงการใช้คะแนนเสียงตัดสินหาข้อยุติ เพราะการลงคะแนนเสียงนั้น มักจะนำไปสู่ผลแบบ แพ้ - ชนะ ได้

6. ทั้งสองฝ่ายหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัว ทำให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ในทางตรงข้าม แต่ละฝ่ายจะเอาใจใส่กันและกัน และจะช่วยกันจนได้ข้อยุติที่พอใจ

สรุปแล้ว หลักในการจัดข้อขัดแย้งนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องมีความจริงจัง ไว้วางใจในกันและกัน ตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงการโต้เถียง โดยยึดถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ใช้หลักของความเป็นเหตุเป็นผลในการจัดปัญหา ทั้งสองฝ่ายต้องช่วยกันเอาชนะปัญหาไม่ใช่การเอาชนะกันและกัน และในที่สุดก็จะ ได้ข้อยุติที่น่าพอใจทั้งสองฝ่าย

3.5 รูปแบบหรือกลวิธีในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล

จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 207 - 210) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยง บุคคลที่ใช้กลวิธีหลีกเลี่ยง จะไม่สนใจว่าเป้าหมายที่ตนต้องการ คืออะไร และไม่สนใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่าจะเป็นอย่างไร เขาจะหนีจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น และคิดว่าไม่มีใครจะช่วยเหลือเขาได้ ตลอดจนคิดว่าการหลีกเลี่ยงไปจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้นง่ายกว่าการที่หันหน้าเข้าหากัน

2. การใช้อำนาจ บุคคลที่ใช้กลวิธีใช้อำนาจ จะใช้กำลังหรือความสามารถที่เหนือกว่า บังคับ ช่มชู้ให้คนอื่นยอมรับวิธีการของตน จะให้ความสำคัญกับเป้าหมาย หรือความต้องการของตนเอง ไม่สนใจความต้องการของบุคคลอื่น และไม่สนใจว่าใครจะชอบเขาหรือไม่ เขาต้องการเป็นผู้ชนะซึ่งจะทำให้เขารู้สึกภาคภูมิใจและถือว่านั่นคือความสำเร็จ การสูญเสียหรือความพ่ายแพ้จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเองอ่อนแอ ผิดหวัง ดังนั้นเขาจะต้องพยายามเอาชนะให้ได้

3. การใช้ความอ่อนโยน บุคคลที่ใช้กลวิธีใช้ความอ่อนโยนจะคำนึงถึงความ

สัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ต้องการให้บุคคลอื่นชอบหรือยอมรับตนเอง และคิดว่าควรหลีกเลี่ยง ความขัดแย้งอย่างละมุนละม่อม ตลอดจนคิดว่าเมื่อมีการโต้เถียงเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันต้องหยุดชะงักลง เขาจะยอมยกเล็กเป่าหมายหรือความต้องการส่วนตัว ทำตามความต้องการของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีเอาไว้เขาจะพยายาม ใช้ความอ่อนโยนตลอดเวลาที่เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล เพราะกลัวว่าจะเกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

4. การประนีประนอม บุคคลที่ใช้กลวิธีการประนีประนอม จะให้ความสำคัญทั้งความต้องการของตนเอง และความสัมพันธ์กับผู้อื่นพอสมควร ยอมที่จะยกเล็กเป่าหมายหรือความต้องการบางส่วนของตนเอง และพยายามชักจูงให้บุคคลอื่นยินยอมเหมือนอย่างตนเองด้วย เขาจะเต็มใจเสียสละความต้องการบางอย่างตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไปบ้าง เพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ดี

5. การหันหน้าเข้าหากัน บุคคลที่ใช้กลวิธีการหันหน้าเข้าหากัน จะให้คุณค่ากับเป้าหมายของตนเองและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมาก เขามองว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข และควรแสวงหาคำตอบหรือข้อยุติที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมองว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้น จะช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ของกันและกัน เขาจะร่วมกันแสดงความคิดเห็นและหาแนวทางที่เหมาะสม เขาจะพอใจ เมื่อได้คำตอบหรือข้อยุติที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุเป้าหมาย และความตึงเครียดหรือความรู้สึกในทางลบที่เกิดขึ้นสามารถขจัดลงไปได้

แอตเลอร์ โรเซนฟีลด์ และทาวน์ (Adler , Rosenfeld and Towne. 1983 : 283 - 286) ได้กล่าวถึง วิธีหรือรูปแบบในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลไว้ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยง บุคคลที่ใช้วิธีการนี้ จะมีความเชื่อว่า การที่จะทนอยู่กับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นง่ายกว่าการที่จะต้องไปพบกับปัญหาที่ต้องขบคิด หรือพยายามที่จะต้องแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เขาจึงยอมที่จะหลีกเลี่ยง หรือนิ่งเฉยดีกว่า

2. การยอมตาม บุคคลที่ใช้วิธีการนี้ จะแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นโดยการยอมทำตามความต้องการของบุคคลอื่น มากกว่าความสำคัญของตนเอง คนเหล่านี้จะยอมเห็นด้วยกับเพื่อต้องการความสงบเท่านั้นแต่ไม่ได้เห็นด้วยอย่างแท้จริง การแสดงออกในลักษณะนี้อาจเหมาะสมสำหรับกรณี ที่ความต้องการของบุคคลอื่นนั้น มีความสำคัญมากกว่าความต้องการของเราจริง ๆ และการแสดงออกในลักษณะนี้จะมีผลในระยะสั้นก็คือ ทำให้เกิดความสงบและอีกฝ่ายหนึ่ง จะได้ทำในสิ่งที่ต้องการ แต่มีผลในระยะยาวคือ จะมีผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. การใช้ความอ่อนโยน บุคคลที่ใช้วิธีการนี้จะพยายามแสดงออกมาในลักษณะของความอ่อนโยน พยายามควบคุมความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองไว้ เพื่อรักษาภาพพจน์ที่ดีของตนมากกว่าสิ่ง

อันใด การแสดงออกในลักษณะนี้จึงไม่เกิดผลดีนักเพราะไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้นอกจากนี้ การใช้ความอ่อนโยนอย่างมาก ๆ บางครั้งอาจเป็นลักษณะหนึ่งของความก้าวร้าวโดยอาจเปลี่ยนเรื่องพูด หรือแสดงความตลกขบขัน เพื่อกลบเกลื่อนความก้าวร้าวของตน

4. การประนีประนอม บุคคลที่ใช้วิธีการนี้ จะแสดงอย่างเปิดเผยและพยายามที่จะให้ทั้งสองฝ่ายได้รับความพึงพอใจ แต่บางครั้งการประนีประนอมนี้จะไม่มีการพึงพอใจในผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพราะว่าถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องเสียบางอย่างที่ตนเองต้องการ บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้นอาจจะอยากเพิ่มความต้องการของตนเอง และยังคงพยายามที่จะให้ได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ

5. การแข่งขัน บุคคลที่ใช้วิธีการนี้ จะชอบใช้กำลัง อำนาจ ต้องการเอาชนะ แต่ผลที่ได้รับจากการจัดการกับความขัดแย้งวิธีนี้มักจะเป็นความสูญเสียของทั้งสองฝ่าย

6. การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บุคคลที่ใช้วิธีการนี้ จะให้ความสำคัญกับความต้องการของตนเองและความต้องการของบุคคลอื่นเหมือนกัน เขาจะร่วมกันแสดงความคิดเห็น และช่วยกันหาแนวทางที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับในสิ่งที่ต้องการ การแสดงออกในลักษณะนี้เป็นการ แสดงออกที่เหมาะสม สำหรับการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะต้องใช้เวลา และใช้ความพยายามก็ตาม

ทิสนา แคมมณี (2522 : 142 - 144) กล่าวว่า วิธีพื้นฐานที่ใช้ในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลมีอยู่ 3 วิธี คือ

1. วิธีแบบ แพ้ - ชนะ คือ ต่างฝ่ายต่างจะเอาชนะกันและกัน เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังไว้เต็มที่ การแก้ปัญหาแบบนี้มักจะยุติตรงที่ว่า ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายชนะ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายแพ้ การแก้ปัญหาแบบนี้มีส่วนตัวตรงที่ว่า ฝ่ายชนะจะได้รับความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ และการตัดสินใจเป็นไปอย่างเด็ดขาดไม่ยืดเยื้อ โดยเฉพาะถ้าอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับการพ่ายแพ้ของตนเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วการใช้วิธีนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ หรือบางกรณีถึงกับเคียดแค้น และอาจคิดหาทางแก้แค้นในโอกาสต่อไปด้วย

2. วิธีแบบ แพ้ - แพ้ คือ การที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ไม่ได้ได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ หรือแต่ละฝ่ายได้ในสิ่งที่ต้องการเป็นส่วนน้อยเท่านั้น การใช้วิธีการนี้ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการประนีประนอมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างคิดว่า " ได้ครึ่งหนึ่งดีกว่าไม่ได้เลย " หรือ อาจหาคนกลางมาช่วยตัดสินให้ ซึ่งคนกลางนี้อาจตัดสินออกมาแบบ แพ้ - ชนะ หรือ แพ้ - แพ้ ก็ได้แล้วแต่กรณี

3. วิธีแบบ ชนะ - ชนะ คือ การที่ทั้งสองฝ่ายต่างบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยวิธีการร่วมมือกันแก้ปัญหา และพยายามหาวิธีการที่จะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุวัตถุประสงค์

ตามที่ตนเองต้องการ

สรุปแล้ว รูปแบบหรือกลวิธีในการแก้ไขข้อขัดแย้งของแต่ละบุคคลนั้น ถ้าพิจารณาตามหลักพฤติกรรมของการแสดงออกแล้ว จะเป็นไปในลักษณะไม่กล้าแสดงออก ก้าวร้าว และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยจะใช้วิธีการในการจัดการกับความขัดแย้งแบบมี แพ้ - ชนะ คือ ต่างฝ่ายต่างจะเอาชนะกันและกัน หรือแบบแพ้ทั้งคู่ คือ ทั้งสองฝ่ายไม่ได้รับในสิ่งที่ต้องการ และสุดท้ายแบบ ชนะ - ชนะ คือ ทั้งคู่ต่างก็ได้ในสิ่งที่ปรารถนา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการแบบ ชนะ - ชนะ เพราะเป็นวิธีการจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมที่สุด เพราะไม่มีทั้งผู้แพ้และผู้ชนะ แต่ทั้งคู่จะเป็นฝ่ายชนะด้วยกัน ซึ่งสอดคล้อง แซสเซ (Sasse. 1978 : 203 - 204) ที่กล่าวว่า วิธีการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลแบบไม่มีผู้แพ้ แต่ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะด้วยกัน ทั้งคู่จะยอมรับผลจากการที่ได้ร่วมกันจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น วิธีการนี้แม้ว่าต้องใช้ความสามารถและการฝึกฝน แต่จะมีผลให้บุคคลได้ร่วมมือกัน และยอมรับผลจากการที่ได้จัดการร่วมกัน

3.6 ลำดับขั้นตอนในการแก้ไขหรือจัดการกับความขัดแย้ง

เซทซ์ และสตีเวนสัน (Dcetz and Stevenson. 1986 : 217 219)กล่าวว่า การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. ระบุถึงเป้าหมายที่แต่ละคนต้องการ โดยให้แต่ละคนบอกว่าอะไรคือสิ่งที่ตนต้องการทำอะไรคือสิ่งที่อยากมี หรืออยากประสบความสำเร็จ ซึ่งควรจะต้องถึงเป้าหมายหรือความต้องการในขณะนั้นมากกว่า ที่จะพูดถึงเป้าหมายหรือความต้องการในระยะยาว
2. รวบรวมเป้าหมายและความต้องการของแต่ละคนเข้าด้วยกัน และคิดว่าทั้งหมดนั้น คือเป้าหมายหรือความต้องการของทุกคนด้วย
3. ช่วยกันหาแนวทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้เพื่อที่สามารถจะบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ในขั้นนี้ทุกคนจะมีส่วนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ
4. เลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด และปฏิบัติตามแนวทางที่เลือกนั้น

แอดเลอร์ และทาวน์ (Adler and Towne. 1987 : 363 - 368) กล่าวว่าวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล แบบ ชนะ - ชนะ ประกอบด้วย

1. การพิจารณาความหมายของปัญหาและสิ่งที่ตนเองต้องการ ก่อนที่จะบอกถึงปัญหาและความต้องการของตนเองให้บุคคลอื่นทราบนั้น จะต้องพิจารณาว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล เมื่อพิจารณาถึงปัญหาแล้วต่อไปก็พิจารณาถึงสิ่งที่ตนเองต้องการ

เช่น ปัญหาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งคือ เพื่อนบ้านส่งเสียงดังในเวลากลางคืน สิ่งที่ต้องการ คือ ต้องการอ่านหนังสือโดยที่ไม่มีเสียงดังรบกวน

2. การนัดหมายเวลาที่จะพูดถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ก่อนที่จะบอกให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงปัญหา และความต้องการของตนเองนั้น ควรที่จะบอกให้เขารู้ตัวล่วงหน้าก่อน และขอความร่วมมือในการช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้าหากอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่พร้อมที่จะรับฟังแล้วอาจเกิดความเข้าใจผิดได้

3. อธิบายถึงปัญหาและความต้องการของตนเองให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ โดยพยายามอธิบายอย่างชัดเจน เฉพาะเจาะจง และตรงไปตรงมา

4. ตรวจสอบความเข้าใจของอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อได้อธิบายปัญหาและความต้องการของตนเองแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ ต้องแน่ใจว่าอีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจตรงกับสิ่งที่ตนเองต้องการบอก จึงต้องคอยถามให้แน่ใจว่ามีความเข้าใจตรงกันหรือไม่

5. เปิดโอกาสให้อีกฝ่ายหนึ่งได้อธิบายถึงความต้องการของเขา เมื่อได้พูดถึงความต้องการของตนเองแล้ว ควรให้อีกฝ่ายหนึ่งได้พูดถึงความต้องการของเขาด้วยเช่นกัน

6. ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองที่มีต่อความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยพยายามตั้งใจฟัง และใส่ใจต่อความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ

7. ตกลงกันถึงแนวทางที่จะจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยพยายามช่วยกันหาแนวทางที่เป็นไปได้ และช่วยกันตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด เพื่อที่จะให้ทั้งสองฝ่ายได้รับความพึงพอใจและบรรลุผลสำเร็จที่ต้องการ

กอร์ดอน (พรรณราย ทรัชยะประภา. 2526 : 46 - 48 ; อ้างอิงมาจาก Gordon. 1970) กล่าวว่า ในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้น ควรจะปรับความขัดแย้งให้เป็นปัญหา เพื่อว่าจะได้มีการใช้ความพยายามร่วมกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับขั้นตอนต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ผู้มีความขัดแย้งทุก ๆ คน อธิบายสถานการณ์ต่าง ๆ ไปตามที่เขาเห็นการอธิบายดังกล่าวต้องเป็นเนื้อหาของสถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่นำอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของขั้นนี้ก็คือ ต้องการให้ได้ข้อตกลง และความเข้าใจร่วมกันของทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวกับการอธิบายสถานการณ์ที่เป็นความขัดแย้งนั้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการลดความขัดแย้ง

ขั้นที่ 2 ผู้ที่มีความขัดแย้งอธิบายความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความขัดแย้งนั้น ๆ สิ่งที่ต้องระมัดระวังให้มากที่สุดคือ จะต้องไม่มีการกล่าวโทษซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันมิให้เกิดการสะสมอารมณ์มากขึ้น วัตถุประสงค์ของขั้นนี้ก็คือ ต้องการให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของกันและกัน

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลและความเข้าใจที่ได้มาจากขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มาอธิบายสถานการณ์ให้เป็นที่ยอมรับแก่ทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งนั้น และในตอนท้ายของขั้นนี้ ผู้มีความขัดแย้งก็ควรมีข้อตกลงกัน 3 ประการคือ

1. เห็นพ้องต้องกันในการรับรู้ต่อความขัดแย้งนั้น
2. เข้าใจความรู้สึกของกันและกันอันเกี่ยวกับความขัดแย้งนั้น
3. เห็นพ้องต้องกันว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไร ถ้าสามารถลดความขัดแย้งลง

อย่างน่าพึงพอใจแล้ว

ขั้นที่ 4 ร่วมกันตกลงถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ทุก ๆ คนควรเขียนรายการของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ตนเต็มใจจะเปลี่ยน และเข้าใจว่าคนอื่น ๆ จะทำอย่างไร

ขั้นที่ 5 สร้างข้อตกลงต่าง ๆ ขึ้น รวมทั้งการติดตามผลและวันเดือนปีเฉพาะสำหรับให้บรรลุกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดที่ต้องการ

นอกจากนี้ จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 222 ~ 226) กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล ดังนี้

1. การหันหน้าเข้าหากัน เป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกของตนเองที่เกี่ยวกับ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา การสำรวจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน การสำรวจถึงความต้องการ และความรู้สึกในขณะนั้นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2. การระบุถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นการอธิบายถึงการกระทำของแต่ละบุคคลโดยไม่ตำหนิตัวอื่น หรืออ้อมๆ ตู้อุกซิ่งกันและกัน การอธิบายถึงความขัดแย้งว่าเป็นปัญหา ที่ต้องร่วมกันแก้ไข การระบุถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง การอธิบายถึงการกระทำของทั้งสองฝ่ายที่จะส่งผลให้การจัดการกับความขัดแย้งนั้นบรรลุผลในทางที่ดี

3. การแลกเปลี่ยนความคิด และความรู้สึกต่อกัน เป็นการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือ สิ่งของตนเอง ไม่เห็นด้วย และเป็นความแตกต่างระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น สิ่งทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นตรงกัน การกระทำที่ต่างฝ่ายต่างยอมรับกันไม่ได้ แนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้และทำให้เป็นทศพอใจของทั้งสองฝ่าย สิ่งแต่ละฝ่ายต้องการกระทำเพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

สำหรับวิธีการจัดข้อขัดแย้งในครั้งนี้ จะใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ชื่นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่หัวข้อเรื่อง พร้อมทั้งชี้แจงกติกาและแนวทางการปฏิบัติกิจกรรม

2. ชื่นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกัน

3. ชั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน เมื่อมีความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ไม่สอดคล้องกัน โดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

เทวรักษ์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคล

กาญจนา หลวงจอก (2536 : 63) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางแพปฐมวิทยา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ผลของการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้ารับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีลาสโก (Velasco. 1985 : 3300-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนที่มีอายุ 15-18 ปี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เป็นผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้ดี นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มมีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้บ้าง ส่วนนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มจะไม่มีความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

วาร์ด (Ward. 1986 : 2650-B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในเมือง เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน หลังได้รับการอบรมทางจริยธรรม โดยให้นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ 10 จำนวน 51 คนเข้ารับการอบรมทางด้านจริยธรรมใช้เวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้ารับการอบรม มีความคิดเห็นว่าการใช้ความรุนแรงสามารถป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ โดยใช้วิธีการทางจริยธรรม

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอเมื่อบุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ถ้าหากบุคคลได้เรียนรู้ถึงแนวทางการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนโสภณศิรราชวร อำเภอดุสิต จังหวัดราชบุรี เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมขึ้นเมื่อเกิดขัดแย้งกับเพื่อน ทำให้สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนราบรื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ได้พัฒนาตนเองและได้ใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ✓

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ที่มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา ซึ่งมีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง 16 คน และมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ 15 คน ทั้งหมด จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ได้จากประชากรดังกล่าว จำนวน 20 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ให้ครูที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 ห้องเรียน ประเมินพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ตนเป็นครูที่ปรึกษาอยู่ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ให้นักเรียนที่เป็นประชากรทั้งหมด จำนวน 62 คน ทำแบบประเมินพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่มีข้อความเดียวกับฉบับที่ให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมิน
3. นำคะแนนพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ที่ได้จากการประเมินของครูที่ปรึกษา และจากการประเมินตนเองของนักเรียน มาเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก นักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมาซึ่งมีจำนวน 31 คน คือ ผู้ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง 16 คน และมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ 15 คน เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนต่ำ
4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนที่ได้มาจาก ข้อ 3 เพื่อสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลอง มีนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง 31 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมาจากรายชื่อที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยงจำนวน 16 คน มา 10 คน และนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจจำนวน 15 คน มา 10 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ✓

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
2. แบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

1.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

1.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ ศ.ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์พรพนธ์ วาณิชยการ และอาจารย์ทศพร มณีศรีชา ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมและวิธีดำเนินการ

1.4 ปรับปรุงและแก้ไข โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศรีราษฎร์ อำเภอดุสิต จังหวัดราชบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

1.6 ปรับปรุงและแก้ไข โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1.7 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปทดลองกับกลุ่มทดลอง ตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ 45 - 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์และปัจฉิมนิเทศอีก 1 ครั้ง รวม 13 ครั้ง และการจัดกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้ง ดำเนินการตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มดังรายละเอียดในภาคผนวก

2. แบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

2.1 แบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการ

เผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน และจากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียน

2.1.2 ศึกษาการสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์พรณิศา วาณิชการ และอาจารย์ทศพร มณีศรีขำ พิจารณาสถานการณ์ และลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2.1.4 นำแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ลักษณะแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดประกอบด้วย สถานการณ์ และรายการพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน โดยมีช่องให้ผู้สังเกตบันทึกว่าพฤติกรรมเหล่านั้นกลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติหรือไม่

การบันทึกพฤติกรรม ในแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้ 2 ช่อง คือ ช่องปฏิบัติ สำหรับรายการพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างแสดงออก และช่อง ไม่ปฏิบัติ สำหรับรายการพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างไม่ได้แสดงออก

การให้คะแนน กำหนดไว้ดังนี้

ถ้าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม การให้คะแนนเป็นดังนี้

ปฏิบัติ ให้คะแนน 1 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ ให้คะแนน 0 คะแนน

ถ้าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การให้คะแนนเป็นดังนี้

ปฏิบัติ ให้คะแนน 0 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ ให้คะแนน 1 คะแนน

ตัวอย่างแบบบันทึกพฤติกรรม ในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

สถานการณ์ นักเรียนได้รับมอบหมายให้จัดบอร์ดหน้าชั้นเรียนร่วมกับเพื่อนอีก 1 คนแต่ต่างคนต่างมีความคิดเห็นในการจัดบอร์ดไม่ตรงกัน

ข้อ	รายการพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1.	บอกถึงความคิด ความรู้สึกของตนเองให้ทราบ		
2.	รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน		
3.	โต้เถียงเพื่อนเอาชนะ		
4.	เดินหนี		
5.	หันหน้าไปทางอื่น		
6.	.....		

ขั้นตอนในการสังเกต ✓

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนให้เข้าใจกันตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกการสังเกตได้อย่างถูกต้อง

2. การสังเกตในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ และพฤติกรรมของนักเรียน ตามแบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียน ตามสถานการณ์ที่กำหนดก่อน และหลังการทดลอง

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

การสังเกตในครั้งนี้เป็นการสังเกตลักษณะพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนด จึงหา

ความเชื่อมั่นของการสังเกตโดยใช้วิธีการของ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott)
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 134) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r = \frac{P_o - P_e}{1 - P_o}$$

r

หมายถึง ความเชื่อมั่นของการสังเกต

P_o

หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตได้ตรงกันของ
ผู้สังเกต 2 คน ซึ่ง ได้จากผลต่างระหว่างร้อยละของค่าสังเกต
พฤติกรรมของผู้สังเกต 2 คน

P_e

หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกัน
ที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งหาได้จากสัดส่วน
ของคะแนนพฤติกรรมที่มีจำนวนสูงสุดและรองมา โดยเลือกจาก
ผู้สังเกตคนใดคนหนึ่งก็ได้ นำค่าทั้ง 2 มายกกำลังสองแล้วนำมา
รวมกัน

การเตรียมการก่อนการทดลอง ✓

1. เตรียมผู้สังเกต

1.1 เลือกผู้ช่วยวิจัย 1 คน เพื่อช่วยสังเกต โดยกำหนดให้ผู้ช่วยวิจัยในครั้งนี้เป็น
ครูที่สอนวิชากิจกรรมแนะแนว

1.2 ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ศึกษาทำความเข้าใจ จุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามของ
พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถใช้บันทึก
พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนให้ถูกต้อง

1.3 ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้ง
ระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2537 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างตาม
สถานการณ์ที่กำหนด 6 สถานการณ์ เพื่อหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต จนได้ค่าดัชนีความ
เชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 0.88

2. เตรียมสถานการณ์

2.1 ศึกษาแนวทางในการกำหนดจำนวนสถานการณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกตจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 สืบหาเบื้องต้นเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างบุคคลของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดสถานการณ์

2.3 สร้างสถานการณ์ในการสังเกต ก่อนการทดลอง 3 สถานการณ์ หลังการทดลอง 3 สถานการณ์ โดยให้มีลักษณะค่อนานกัน และใช้เวลาในการสังเกตสถานการณ์ละ 5 นาที

2.4 นำสถานการณ์ที่สร้างในข้อ 2.3 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์นรรณพิต วาณิชชการ และอาจารย์ทศพร มณีศรีชำตราตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านภาษา และความเป็นค่อนานกันของสถานการณ์ก่อนและหลังการทดลอง

2.5 นำสถานการณ์จากข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

แบบแผนการทดลอง /

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองที่เรียกว่า Randomized Two Groups Pretest - Posttest Designs. (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2528 : 88)

ตาราง แสดงแบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R) E_1	T_1	X_1	$T_2 E_1$
(R) E_2	T_2	X_2	$T_2 E_2$

ความหมายของสัญลักษณ์ ✓

$(R)E_1$	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 1
$(R)E_2$	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 2
T_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1
T_2	แทน	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 2
X_1	แทน	การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลองที่ 1
X_2	แทน	การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลองที่ 2
T_2E_1	แทน	การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1
T_2E_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 2

วิธีดำเนินการทดลอง ✓

1. ก่อนทดลอง ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย สังเกตพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเพื่อบันทึกไว้เป็นคะแนน Pretest โดยสังเกตตามสถานการณ์ที่กำหนด 3 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 นาที (Johnson. 1986 : 231)

2. ขณะทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้เวลาดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนทุกวันจันทร์ และวันพุธ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 45-50 นาทีและปัจฉิมนิเทศอีก 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 7 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง สถานที่ทดลองคือ ห้องแนะแนวโรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี เริ่มตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ - 20 มีนาคม 2538

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดีเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 45-50 นาที และปัจฉิมนิเทศอีก 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 7 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง สถานที่ทดลอง คือห้องแนะแนวโรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี เริ่มตั้งแต่วันที่

7 กุมภาพันธ์ - 21 มีนาคม 2538

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ตามสถานการณ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยบันทึกการสังเกตพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนไว้เป็น คะแนน Posttest โดยสังเกตตามสถานการณ์ที่กำหนด 3 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 นาที ซึ่งสถานการณ์จะมีลักษณะคู่ขนานกับสถานการณ์ในข้อ 1

4. นำผลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

วิธีจัดการกับข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
  - 1.1 คำมัธยฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 147 - 148)
  - 1.2 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 149 - 150)
2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้วิธีของ สกอตต์ (Scott) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 134)
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่
  - 3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนก่อน และหลังการทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533 : 91 - 92)
  - 3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ภายหลังการทดลองระหว่างกลุ่ม โดยใช้การทดสอบของ แมน-วิทนี (The Mann - Whitney U Test) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533 : 121)

ผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้า ✓

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งมีพฤติกรรมแบบหลักหนั ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การทดสอบ	N	Mdn	Q.D	T
ก่อนทดลอง	10	21	2	0 **
หลังการทดลอง	10	29.5	0.5	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 ปรากฏว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนักมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 01 แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนานักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนัก ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนได้

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การทดสอบ	N	Mdn	Q.D	T
ก่อนทดลอง	10	23.5	3.5	0**
หลังการทดลอง	10	31.0	4.0	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 บ่งชี้ว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนานักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนได้

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลต่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ

การทดสอบ	N	Mdn	Q.D	U
กลุ่มทดลองที่ 1	10	9.5	1.5	46
กลุ่มทดลองที่ 2	10	7.0	3.0	

จากตาราง 3 ปรากฏว่าภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งของ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ นักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 3

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนโสภณศรีราษฎร์ อำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยงกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยงและนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศรีราษฎร์

อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา ที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี 16 คน และมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ 15 คน รวมทั้งหมดจำนวน 31 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจากประชากร ที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี 16 คน และมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ 15 คน กลุ่มละ 10 คน และสอบถามความสมัครใจ แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งแยกตามพฤติกรรม เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน
2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นตอนทดลอง

1.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่กำหนด เพื่อหาดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตจนได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต 0.88 โดยสังเกต 6 ครั้ง

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2538 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกต เพื่อบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนไว้เป็นคะแนน Pretest

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 2 กุมภาพันธ์ 2538 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกต เพื่อบันทึกพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนไว้เป็น

คะแนน Pretest.

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ดำเนินการทดลองโดยนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ในวันจันทร์และวันพุธ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 45-50 นาที และปัจฉิมนิเทศอีก 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 7 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ - 20 มีนาคม 2538

2.2 ดำเนินการทดลองโดยนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 45 - 50 นาทีและปัจฉิมนิเทศอีก 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 7 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ - 21 มีนาคม 2538

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ ซึ่งแต่ละสถานการณ์มีลักษณะคู่ขนานกับสถานการณ์ก่อนการทดลอง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกต เพื่อบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนไว้เป็น คะแนน Posttest

4. นำคะแนนที่ได้จากการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งสองครั้งมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งมีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง และกลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งมีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจก่อน และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน โดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched - Pairs Signed Ranks Test)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน
 ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรม
 แบบใช้อำนาจ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้การทดสอบของแมนวิทนี (The Mann
 - Whitney U Test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า ✓

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสม
 สมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน
 เหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยงและนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรม
 ในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล ✓

จากการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับ
 เพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี
 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลีกเลี่ยง มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัด
 แย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง
 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความ
 ขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้ง
 กับเพื่อนครั้งนี้ สามารถทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับ
 เพื่อนเหมาะสมขึ้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้มีโอกาสรู้แนวทางในการแสดงที่เหมาะสม ตลอด
 จนขั้นตอนในการแก้ไขความขัดแย้งกับเพื่อน ซึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้น
 วิเคราะห์ และขั้นสรุป

ชั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงกฎ กติกา ในการปฏิบัติกิจกรรม อันกิจกรรมนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนวิเคราะห์พฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก และขั้นสุดท้าย คือ การสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปร่วมกัน นอกจากนี้ เทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนประกอบด้วย เกมต่างๆ บทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ได้เรียนรู้แนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมตนเอง ตลอดจนเข้าใจและยอมรับความคิด ความรู้สึกและการกระทำของบุคคลอื่น

ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 14 - 15) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม คือ การนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างสมาชิกจะทำให้กลุ่มดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ตรงกับความคิดเห็นของ เฮร์โรลด์ (Herrold. 492 : 504) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิคม ชนะไพฑูรย์ (2535 : 70) ที่ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความรับผิดชอบของผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านดงวิทยา จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2534 ปรากฏว่า ผู้นำนักเรียนมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01 ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ บุญศรี จันทนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ที่ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดา แซ่บั้ง (2530 : 62) ที่ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2530 ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน และด้วยแรงปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม จึงทำให้การเรียนรู้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ นั่นคือ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้วได้จริง

3. เมื่อเปรียบเทียบผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี และกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มทั้งสองกลุ่ม ได้ใช้หลักการและแนวความคิดในการจัดกิจกรรมกลุ่ม รวมทั้งประสบการณ์ในการเป็นผู้ช่วยดำเนินกิจกรรมกลุ่มมาเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมและกิจกรรมต่างๆ โดยคัดเลือกเอากิจกรรมที่เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการพัฒนา เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เรียนรู้ด้วยตนเอง ให้มากที่สุด มีโอกาสได้เปลี่ยนแปลง แก้ไขความคิด ความรู้สึกและการกระทำ บนพื้นฐานของการเข้าใจตนเอง และการยอมรับผู้อื่น ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเอง อบอุ่น คั่นเคยและสนิทสนม ทำให้เกิดความไว้วางใจในกันและกัน ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้ พรหมพิศ วาณิชการ (2530 : 85) กล่าวว่า จะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าคุณเป็น ส่วนหนึ่งของกลุ่ม เขาจะยอมรับปทัสถานของกลุ่ม มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ

และจากการสังเกตของผู้วิจัยในขณะดำเนินการทดลอง พบว่านักเรียนมีความสนใจตั้งใจจริง และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่เข้าร่วมการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่สนใจและได้รับการเสริมแรงทางบวก ตลอดจนความเป็นกันเองของผู้วิจัยจึงทำให้บรรยากาศในการทำกิจกรรมกลุ่มดำเนินไปได้ด้วยดี นักเรียนกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร จิตรสมกุล (2530 : 11) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมกลุ่มมีคุณค่าสำหรับสมาชิกมาก เพราะในขณะที่ทำกิจกรรมกลุ่มนั้น สมาชิกจะได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างสมดุล และในขณะเดียวกันก็จะได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ เกิดความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะบางประการด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี และนักเรียนที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ มีพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเหมาะสมขึ้นอย่างไม่แตกต่างกัน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนแล้ว

ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสัน (Johnson. 1978 : 207) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมในการตอบสนองความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ถ้าบุคคลได้เรียนรู้ถึงวิธีการแสดงออกที่เหมาะสม จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลนั้น ไปในทิศทางที่ดีได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ต้องคำนึงถึงสถานที่ที่จะใช้ในการเข้ากลุ่ม ซึ่งจะต้องสะดวก ปลอดภัย ปราศจากการรบกวนจากผู้คนและเสียง มีบรรยากาศที่สมาชิกจะเกิดความคุ้นเคยได้ง่าย และต้องมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม และก่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด

1.2 ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ต้องมีประสบการณ์ที่หลากหลายและมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มอย่างดี ตลอดจนมีความตั้งใจ และจริงใจที่มอบให้กับสมาชิกกลุ่ม

1.3 สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิก จะทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

1.4 ควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับวัย และพื้นฐานของสมาชิกกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนแก่นักเรียน โดยแยกออกตามระดับชั้น เพศ อายุ เพื่อจะได้รู้ว่าวิธีการนี้มีผลต่อนักเรียนแต่ละเพศ แต่ละวัย มากน้อยประการใดบ้าง

2.2 ควรศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้นำกิจกรรมกลุ่ม เช่น บุคลิกภาพ เพศ ปฏิสัมพันธ์ ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมว่ามีผลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรนำวิธีการนี้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ บ้าง เช่น ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ความขัดแย้งระหว่างเพศเดียวกัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา หลวงจอก. การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางแพปฐมพิทยาสภาจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อุดลำนเา.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- จรรยา วิไลวรรณ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อุดลำนเา.
- จารุลักษณ์ นิลพรหมราช. ผลจากการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อุดลำนเา.
- จำเนียร ช่วงโชติ. การให้บริการปรึกษาและแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.
- ฉันทนา ภาคบงกช. การสอนสังคมศึกษา "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อุดลำนเา.
- ช. ชนบท(นามแฝง). "กิจกรรมกลุ่มกับการสอนในชั้นประถมศึกษา." ครูปริทัศน์. 6(9) : 54-55; อุดลำนเา.
- ชูชัย สมितिไกร. สรุปคำบรรยายวิชาการฝึกงานด้านการให้คำปรึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ทิศนา แคมมณีและคนอื่นๆ. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.
- นิคม ชนะไพฑูรย์. การเปรียบเทียบผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านดงวิทยา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อุดลำนเา.

นิภา วิจิตรศิริ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

โรงเรียนหนองแค "สรวงวิทย" จังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

นิภา ศรีไพโรจน์. สถิติอนุพาราเมตริก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.

นพรัตน์ สมประสงค์. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของเด็กวัยรุ่นกับพ่อแม่และลักษณะความ

เป็นผู้นำ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

บุญศรี จันทนาเจริญเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

บุญโชติ แก้วแสนสุข. ผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพศชาย

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

พรณราย ทรัพย์ประภา. "การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก," แนะแนว. 15(76)

: 9-30 ; สิงหาคม-กันยายน 2524.

พรณพิศ วาณิชการ. "การทำงานแบบกลุ่ม," สารานุกรมศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรกฎาคม - กันยายน

2528.

พิศวง ธรรมพินทา. สังคมวิทยาเบื้องต้น (สังคม 101). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.

พรพิมล เพ็ญะ. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล.

ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

อัดสำเนา.

พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม. ปรินิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ

: เจริญผล, 2531.

เมตตา จินดารักษ์. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

เยาวพา เตชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์การสอนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์

ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

รัตนา รัตนประเสริฐโชค. การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยกิจกรรมกลุ่ม. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ลัดดา แซ่ป้ง. การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ลาวัณย์ มหาทมะรัตน์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนานิสัยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

วัชรวิ ทรัพย์มี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2525.

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จิตรศุภกุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.

ศุภวดี บุญดวงค์. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา,

2527.

สุนัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

สมพงษ์ จิตระดับ. การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

โอเดียนสโตร์, 2530.

อัจจิมา จินวาลา. การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อ

โรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสือน้อย กรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2535. อัดสำเนา.

อำพัน ทันสม. ผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเหตุผล-อารมณ์ที่มีต่อทัศน

คติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา จังหวัด

ร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

✓ Adler, Ronald B., Lawrence B. Rosenfeld and Neil Towne. Interplay
: The Process of Interpersonal Communication. 2nd ed. New York :
Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1983.

Adler, Ronald B. and Neil Towne. Looking Out Looking In. 5th ed.
New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1987.

Boardman, Jean Alexander. " The Effectiveness of Structured Group
Internations to Enhance Group Process in A Smoking Cessation
Program," Dissertation Abstracts International. 50(7) : 1952
- A; 1988.

Davis, Keith. Human Relation of Work. New York : Mc Grow - Hill
Company, 1962.

✓ Dcetz, Stantey A. and Sheryl L. Stevenson. Managing Interpersonal
Communication. New York : Harper & Row, 1986.

Fisher, Aubrey B. and Donald G. Ellis. Small Group : Decision Making
:Communication and The Group Process. 3rd ed. New York : McGraw
Hill Publishing Company, 1990.

Gully, Halbert E. Discussion, Conference, and Group Process.
New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960.

Herrold, Kenneth F. "Evaluation and Research in Group Dynamics,"
Educatioonal and Psychological Measurement. p.429 - 504.
Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1952.

Jenkins, D.H." What is Group Dynamics?," Adult Educational Journal.
4 : 54 - 60 ; 1950.

✓ Johnson, David W. Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and
Self -Actualization. 3rd ed. New York : Prentice - Hall,
1986.

Kemp, Gratton C. Perspective on the Group Process. Boston : Houghton
Mifflin Co., 1970.

✓ McCroskey, James C. and Virginia P. Richmond. One On One : The
Foundation of Interpersonal Communication. New Jersey :
Prentice - Hall, 1986.

Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experiences. London :
Routhledge and Kegan Paul, 1966.

Patterson, C.H. Theories of Counseling and Psychotherapy. 2nd ed.
New York : Harper & Row, 1973.

Rogers, Carl R. and Rosalind F. Diamon. Psychotherapy and Personality
Change. Chicago : University of Chicago Press, 1970.

✓ Sasse, Connie R. Person to Person. United State of America : Chas
A, Bennett Co., 1978.

Shaw, Marwin E. Group Dynamics : The Psychology of Small Group
Behavior. New York : McGraw - Hill Book Company, 1971.

✓ Stewart, John and Garp D. Angelo. Together Communicating Interpersonal.
2nd ed. London : Addison - Wesley Publishing Company, 1982.

Strang, Ruth M. Group Work in Education. New York : Harper and
Brother Publishers, 1958.

✓ Tubbs, Stewart L. A System Approach to Small Group Interaction.
3rd ed. New York : Newbery Award Records Inc., 1982.

Traxler, A.E. and R.D. Nort. Technique of Guidance. New York: Harper
& Row, 1957.

Treppa, Jerry A. and Lawrence, Frike. "Effects of Marathon Group
Experience," Journal of Counseling Psychology. 19 : 466 -
468; September, 1972.

✓ Velasco, Whetsell Martha. "Interpersonal Skill in Adolescence,"
Dissertation Abstracts International. 46(11) : 3300-A ;
May, 1985.

Vincent, B.R. "The Effects of Two - Teaching Approach on the Moral
Judgement of Sixth Grade Children," Dissertation Abstracts.
37(10) : 6436 - A; 1976.

✓ Ward, Janie Victoria Hopkins. "A Study of Urban Adolescents Thinking
About Violence Following A Course On The Holocaust (Moral
Development) ," Dissertation Abstracts International. 47(6)
: 2650-B; December, 1986.

Wilson, Gerald L. and Michael S. Hanna. Group In Context. 2nd ed.
New York : McGraw - Hill Publishing Company, 1990.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนา

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญ

ความขัดแย้งกับเพื่อน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ประมุขเทศ และสร้าง ความคุ้นเคย	-ปรับมือ -ทำตามสิ่ง -ที่สุดของที่สุด	1. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่ง หมาย กฎระเบียบของการ เข้ากลุ่มตลอดจนบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกและผู้นำกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนทุกคนแสดง ความรู้สึกเป็นกันเอง คุ้นเคย และเกิดความร่วมมือที่จะเรียน รู้พฤติกรรมและความรู้สึกที่ เกิดจากการเข้ากลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความ รู้สึกที่ดีต่อการเข้ากลุ่ม	1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับ นักเรียนในการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม แล้วแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยและนัก เรียนนั่งเป็นรูปตัว ยูหันหน้าเข้าหากัน 3. ผู้วิจัยแบ่งนัก เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม 4. ผู้วิจัยให้กลุ่มที่ 1 ปรับมือ เมื่อกลุ่มที่ 1 ปรับมือเสร็จแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มที่ 2 ปรับมือเช่นเดียวกับ กลุ่มที่ 1 5. ผู้วิจัยสอบถาม ความคิดเห็นของ ตัวแทนแต่ละกลุ่มว่า กลุ่มใดปรับมือ ดัง-ค่อย กว่ากัน เพราะเหตุใดแล้ว ให้ปรับมือแข่งกัน ใหม่อีกครั้งแล้ว ถามว่าปรับมือครั้ง

เวลา
1.30
ชม.

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				นี้เป็นอย่างไ 6. ผู้วิจัยให้กลุ่มที่ 1 ปรบมือพร้อมกัน 3 ครั้งเสร็จแล้วให้ กลุ่มที่ 2 ปฏิบัติเช่น กลุ่มที่ 1 7. ผู้วิจัยให้ 2 กลุ่ม แข่งกันปรบมือกัน 3 ครั้งจนเห็นว่า เหมาะสมแล้วจึง สาธิตการปรบมือ 4 จังหวะ ให้ดูและ ให้นักเรียน ได้ทดลอง ปฏิบัติตามดังนี้ 7.1 ปรบมือเหนือ ศีรษะ 3 ครั้ง 7.2 ใช้มือตบที่หน้า ออก 3 ครั้งมือขวา ตบออกข้างขวามือ ซ้ายตบออกข้างซ้าย ถ้าเป็นผู้หญิง ให้ตบ ที่ต้นแขนแทน โดยใช้ มือขวาตบต้นแขน ซ้ายและมือซ้ายตบ ต้นแขนขวา

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				7.3 ใช้มือตบที่หน้า ขา 3 ครั้งมือ ขวาตบขาข้างขวา มือซ้ายตบขาข้าง ซ้าย 7.4 กระแทบเท้า พร้อมกันทั้ง 2 เท้า 3 ครั้ง 8. ผู้วิจัยให้ทั้ง 2 กลุ่มแข่งขันปรบมือ 4 จังหวะ 9. ผู้วิจัยอธิบายเนื้อ หาของการแข่งขัน ปรบมือและเปิด โอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น และสรุปร่วมกัน 10. ผู้วิจัยบอกให้ นักเรียนทำใจให้ สบายเตรียมตัว ปฏิบัติตามคำสั่งของ ผู้วิจัย เช่น บอกให้ ยืนก้มหน้า บอกให้ นั่งก้มหน้า

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				11. ผู้วิจัยให้นักเรียนปฏิบัติตรงข้ามกับคำสั่ง เช่นสั่งให้ยืนนักเรียนต้องนั่งลง เมื่อสั่งให้นั่งต้องยืนขึ้น 12. ผู้วิจัยอธิบายเนื้อหาของการทำตามสั่งและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและสรุปร่วมกัน 13. ผู้วิจัยดำเนินการกิจกรรมที่สุดของที่สุดตามขั้นตอนดังนี้ 13.1 ผู้วิจัยชี้แจงกติกาและแนวปฏิบัติกิจกรรม 13.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษและดินสอ 13.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนดูแผ่นใสคุณสมบัติที่ดีของนักเรียน ข้อที่ 1 แล้วให้นักเรียนในกลุ่มระบุนชื่อเพื่อนสมาชิกคนใดว่ามี

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				คุณสมบัติตรงตามที่นักเรียนรู้จักลงในกระดาษช่อละ 1 แผ่น แล้วนำส่งผู้วิจัยปฏิบัติเช่นนี้จนครบทั้งหมด 7 ข้อด้วยกัน คุณสมบัติที่ดีของนักเรียน 7 ข้อมีดังนี้คือ 1. เรียนดีที่สุด 2. เล่นกีฬาเก่งที่สุด 3. ร้องเพลงไพเราะที่สุด 4. ชักถามเก่งที่สุด 5. ขยันที่สุด 6. ชอบช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด 7. ใจเย็นที่สุด 13.4 ผู้วิจัยแจกรายชื่อบุคคลที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละข้อจากการเลือกของนักเรียน

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				13.5 ผู้วิจัยกล่าวสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันแล้วร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้อีกครั้ง 14. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ บทบาท, หน้าที่ของสมาชิก และผู้นำกลุ่มให้ทราบ
2 เวลา 45 - 50 นาที	พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน : การไม่หลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน	เกม ครอบครัววอลวน	เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนได้แก่ ไม่หันหน้าไปทางอื่น สนใจและเอาใจใส่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของกันและกันเมื่อเกิดขัดแย้งกัน	ตั้งแต่ครั้งที่ 2-12 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้กิจกรรมกลุ่มซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ก. ชำนาญ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่หัวข้อเรื่องพร้อมผู้ชี้แจงกติกา กฎเกณฑ์ และแนวทางในการปฏิบัติกิจ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				กรรม ข. ชั้นกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียน ลงมือปฏิบัติกิจ กรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง โดยมี การปฏิสัมพันธ์กัน ภายในกลุ่ม มีส่วน ร่วมในการแก้ ปัญหาและกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วม กัน สำหรับเทคนิคที่ใช้ บางกิจกรรมอาจใช้ ครบทั้งการ อภิปรายกลุ่ม การ แสดงบทบาทสมมติ และเกมต่างๆ แต่ บางกิจกรรมใช้เพียง เทคนิคใดเทคนิค ค. ชั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียน วิเคราะห์การ แสดงพฤติกรรมที่ เหมาะสมในการ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3 เวลา 45 - 50 นาที	พฤติกรรมที่ เหมาะสม การเผชิญ ความขัดแย้ง กับเพื่อน : การไม่เดิน หนีและหัน หน้าไปทาง อื่นเมื่อเกิด ความขัดแย้ง กับเพื่อน	เกม ต่อหัวใจ	เพื่อให้นักเรียนไม่เดินหนีและ ไม่หันหน้าไปทางอื่นเมื่อเกิด ความขัดแย้งกัน	เผชิญความขัดแย้ง กับเพื่อนเมื่อมีความ คิด ความรู้สึกและ การกระทำที่ไม่สอดคล้องกัน โดยการ แสดงความคิดเห็น ร่วมกัน ง. ขึ้นสรุป ผู้วิจัยและนักเรียนสรุป สิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
4 เวลา 45 - 50 นาที	การแสดง ความสนใจ และเอาใจ ใส่ความคิด และความรู้	เกม ซุ่มสมบัติ	เพื่อให้นักเรียนเอาใจใส่ ความคิด ความรู้สึกและการ กระทำของกันและกันเมื่อเกิด ความขัดแย้งกัน	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
	สื่อและการกระทำของกันและกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน			
5 เวลา 45- 50 นาที	พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน : การไม่ใช้อำนาจเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน	เกม แข่งสี	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ได้แก่ การไม่ได้เถียงหรือยึดถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ไม่พูดติเตียน ช่มชู้ ออกคำสั่งบังคับเพื่อน ไม่ตัดสินความคิด ความรู้สึกและการกระทำของเพื่อนเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน	
6 เวลา 45- 50 นาที	การไม่ได้เถียงเพื่อเอาชนะ ไม่ยึดถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ไม่พูดตำหนิและพูดช่มชู้เพื่อนเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน	บทบาทสมมติ บรรจบกับเหมียว	เพื่อไม่ให้นักเรียนได้เถียงกัน ไม่ยึดถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ไม่พูดตำหนิและพูดช่มชู้เพื่อนเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7	การไม่ออกคำสั่ง	อภิปรายกลุ่ม	เพื่อ ไม่ให้นักเรียนออกคำสั่ง	
เวลา	และบังคับเพื่อน	วันขึ้นปีใหม่ของ	และบังคับให้เพื่อนทำตามความ	
45 -	เมื่อเกิดความขัด	นักเรียนชั้น ม.	ต้องการของตนเมื่อเกิดความ	
50	แย้งกับเพื่อน	6/2	ขัดแย้งกัน	
นาที				
8	การไม่ตัดสิน	อภิปรายกลุ่ม	เพื่อ ไม่ให้นักเรียนตัดสินความ	
เวลา	ความคิดและการ	เรื่องของนุติ	คิดและการกระทำของเพื่อน	
45 -	กระทำของเพื่อน		เมื่อเกิดความขัดแย้งกัน	
50	เมื่อเกิดความขัด			
นาที	แย้งกับเพื่อน			
9	พฤติกรรมที่เหมาะสม	เกม	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้	
เวลา	ในการเผชิญความ	ต่อหัวใจ	เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสม	
45 -	ขัดแย้งกับเพื่อน :		ในการเผชิญความขัดแย้งกับ	
50	การหันหน้าเข้าหา		เพื่อน ได้แก่ การแสดงความ	
นาที	เมื่อเกิดความขัด		คิด ความรู้สึกของตนที่มีต่อ	
	แย้งกับเพื่อน		ความขัดแย้งกับเพื่อนโดยตรง	
			ไปตรงมาโดยไม่ก้าวท้าวสิทธิ	
			ผู้อื่น และการแลกเปลี่ยนความ	
			คิด ความรู้สึกของกันและกัน	
			ร่วมกันหาสาเหตุและแนวทาง	
			ที่จะให้ข้อยุติที่เหมาะสม	

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10 เวลา 45 - 50	การแสดงความคิด และความรู้สึกของ คนที่มีความขัด แย้งเมื่อเกิดความ ขัดแย้งกับเพื่อน	เกม น้ำ 10 ขวด	เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกของตนที่มีต่อความขัด แย้งโดยตรงไปตรงมา	
11 เวลา 45 - 50 นาที	การแลกเปลี่ยน ความคิดและความ รู้สึกของกันและกัน เมื่อเกิดความขัด แย้งกับเพื่อน	เกม แม่น้ำจริยธรรม	เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยน ความคิด ความรู้สึกของกันและ กันเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน	
12 เวลา 45 - 50 นาที	การร่วมกันหา สาเหตุและแนว ทางที่ทำให้ได้ข้อ ยุติที่เหมาะสมเมื่อ เกิดความขัดแย้ง กับเพื่อน	เกม ผูกเสี่ยว	เพื่อให้นักเรียนร่วมกันหา สาเหตุและแนวทางที่ทำให้ได้ ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเกิดความ ขัดแย้งกัน	
13 เวลา 60 นาที	ปัจฉิมนิเทศ	อภิปรายกลุ่ม	เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิด เห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มและนำข้อคิดที่ได้ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ผู้วิจัยและ นักเรียนนั่งเป็น รูปตัวยูหันหน้า เข้าหากัน 2. ผู้วิจัยสอบถามความคิด

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				และความรู้สึก ของนักเรียนหลัง จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม 3. ผู้วิจัยและ นักเรียนร่วมกัน อภิปรายและสรุป ถึงผลที่ได้จาก การเข้าร่วมกิจ กรรมกลุ่มและ การนำข้อคิด ไปใช้ในชีวิต ประจำวัน 4. ผู้วิจัยกล่าว ขอบคุณนักเรียน และกล่าวปิด กิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศและสร้างความคุ้นเคย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ บทบาท หน้าที่ของสมาชิกและผู้นำกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนทุกคนแสดงความรู้สึกเป็นกันเอง คุ้นเคยและเกิดความร่วมมือที่จะเรียนรู้พฤติกรรมและความรู้สึก ที่เกิดจากการเข้ากลุ่ม
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเข้ากลุ่ม

เวลา

- 1 ชั่วโมง 30 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสแสดงรายละเอียดกิจกรรม "ที่สุดของที่สุด"
2. กระดาษขาวสี่เหลี่ยมขนาด 2×3 นิ้ว จำนวน 70 แผ่น
3. ดินสอดำ 10 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นรูปตัวยูนหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แล้วแนะนำตัวเอง
3. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
4. ผู้วิจัยให้กลุ่มที่ 1 ประมมือ เมื่อกลุ่มที่ 1 ประมมือยุติแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มที่ 2 ประมมือ เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1
5. ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มว่า กลุ่มใดประมมอดัง - ค่อยกว่ากัน ด้วยเหตุผลอะไร แล้วให้ประมมือแข่งกันใหม่อีกครั้ง แล้วถามว่าประมมอดังนี้เป็นอย่างไร
6. ผู้วิจัยให้กลุ่มที่ 1 ประมมือเป็นจังหวะพร้อมกัน 3 ครั้ง แล้วให้กลุ่มที่ 2 ประมมือเป็นจังหวะ 3 ครั้ง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1

7. ผู้วิจัยให้ทั้งสองกลุ่มแข่งขันปรบมือเป็นจังหวะพร้อมกัน 3 ครั้ง จนเห็นว่าเหมาะสมแล้ว จึงสาธิตการปรบมือ 4 จังหวะให้ดู และให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติตามดังนี้

7.1 ปรบมือเหนือศีรษะ 3 ครั้ง

7.2 ใช้มือตบที่หน้าอกตนเอง 3 ครั้ง มือขวาตบอกข้างขวา มือซ้ายตบอกข้างซ้าย แขนแทน โดยใช้มือขวาตบต้นแขนซ้าย และมือซ้ายตบต้นแขนขวา

7.3 ใช้มือตบที่หน้าขาตนเอง 3 ครั้ง มือขวาตบขาข้างขวา มือซ้ายตบขาข้างซ้าย

7.4 กระแทกเท้าทั้งสองข้างพร้อมกัน 3 ครั้ง

8. ผู้วิจัยให้ทั้งสองกลุ่มแข่งขันปรบมือ 4 จังหวะ

9. ผู้วิจัยอธิบายเนื้อหาของการแข่งขันปรบมือ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

10. ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนทำใจให้สบาย เตรียมตัวปฏิบัติตามคำสั่งของผู้วิจัย เช่น บอกให้ยืนก้มหน้า บอกให้นั่งก้มหน้า เป็นต้น

11. ผู้วิจัยให้นักเรียนปฏิบัติตรงข้ามกับคำสั่ง เช่น สั่งให้ยืนต้องนั่งลง และเมื่อสั่งให้นั่งต้องยืนขึ้น เป็นต้น

12. ผู้วิจัยอธิบายเนื้อหาของการทำตามสั่ง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

13. ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรม " ที่สุดของที่สุด " ตามขั้นตอนดังนี้

13.1 ผู้วิจัยชี้แจงกติกาและแนวปฏิบัติกิจกรรม

13.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษและดินสอให้นักเรียน

13.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนดูแผ่นใสคุณสมบัติที่ดีของนักเรียนข้อที่ 1 แล้วให้นักเรียนระบุชื่อเพื่อนสมาชิกคนใดว่ามี คุณสมบัติตรงตามที่นักเรียนรู้จักลงในกระดาษชื่อละ 1 แผ่น แล้วนำส่งผู้วิจัย ปฏิบัติเช่นนี้จนครบทั้ง 7 ข้อ ด้วยกัน

คุณสมบัติที่ดีของนักเรียน 7 ข้อ มีดังนี้

1. เรียนเก่งที่สุด
2. เล่นกีฬาเก่งที่สุด
3. ร้องเพลงไพเราะที่สุด
4. ซักถามเก่งที่สุด
5. ชยันที่สุด
6. ชอบช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด

7. ใจเย็นที่สุด

- 13.4 ผู้วิจัยแจกจ่ายรายชื่อบุคคลที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละข้อจากการเลือกของนักเรียน
- 13.5 ผู้วิจัยกล่าวสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน แล้วสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้อีกครั้ง
14. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ บทบาท หน้าที่ของสมาชิกและผู้นำกลุ่มให้ทราบ
  - 14.1 จุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียน เมื่อไม่ลงรอยทางความคิด ความรู้สึกและการกระทำ ได้แก่ การไม่หลีกเลี่ยง การไม่ใช้อำนาจ และการหันหน้าเข้าหากัน
  - 14.2 กฎระเบียบทั่วไปในการเข้ากลุ่ม
    1. สมาชิกต้องรักษาความลับของบุคคลในกลุ่ม โดยไม่นำเอาเรื่องราวและพฤติกรรมของสมาชิกที่เข้ากลุ่มไปเปิดเผย
    2. สมาชิกต้องมีความจริงใจในการพูด การแสดงออกและการกระทำต่าง ๆ
    3. การให้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการวิจารณ์การกระทำของสมาชิกให้เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์
  - 14.3 บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
    1. เป็นผู้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อบรรยากาศของกลุ่ม
    2. ต้องยอมรับว่าตนเองและสมาชิกคนอื่น ๆ อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน
    3. ตระหนักและยอมรับในสถานการณ์ของสมาชิกในกลุ่ม
    4. พร้อมที่จะช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่
  - 14.4 บทบาทของผู้นำกลุ่ม
    1. ผู้นำกลุ่มเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่จะเอื้ออำนวยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้
    2. ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้เสนอแนะคำนิยมใหม่ๆ ให้สมาชิกได้ตัดสินใจ โดยผู้นำกลุ่มจะไม่ใช้อิทธิพลในการตัดสินใจของสมาชิก
    3. ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ประสานการสื่อสารภายในกลุ่มให้ชัดเจนขึ้น
    4. ผู้นำกลุ่มมีส่วนร่วมในฐานะผู้เชี่ยวชาญ

ครั้งที่ 2

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน : การไม่หลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ได้แก่ ไม่เดินหนี ไม่หันหน้าไปทางอื่น สนใจและเอาใจใส่ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของกันและกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งกัน

เวลา

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

ชิ้นส่วนครอบครัวอลวน ซึ่งในหนึ่งครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว จำนวน 4 คน มีจำนวนเท่ากับนักเรียนทั้งหมด

วิธีดำเนินการก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องของความขัดแย้งกับเพื่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว นักเรียนไม่ควรเดินหนี หรือหันหน้าไปทางอื่น ควรสนใจเอาใจใส่ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของกันและกัน

2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 เกมนี้ชื่อว่า "ครอบครัวอลวน"

2.2 ในหนึ่งครอบครัวประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 4 คน ได้แก่ พ่อ แม่ ลูกชาย ลูกสาว เช่น พ่อแดง แม่แดง ลูกชายแดง และ ลูกสาวแดง เป็นต้น

2.3 เมื่อได้รับสัญญาณแล้วทุกคนจะต้องรับหาครอบครัวของตัวเองให้ครบภายในระยะเวลาอันจำกัด เมื่อได้ครอบครัวครบแล้วให้นั่งเป็นวงกลมกับพื้นด้านซ้ายมือของผู้วิจัย

ข. ขั้นกิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจกชิ้นส่วนของครอบครัวอลวนให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น

2. ผู้วิจัยให้สัญญาณเริ่มการแข่งขัน
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแต่ละครอบครัว
4. ผู้วิจัยหาตัวอย่างออกมา 1 ครอบครัว เพื่อเล่นบทบาทสมมติอธิบายเนื้อหาของกิจกรรม ดังนี้คือ
  - 4.1 ให้สมาชิกทั้ง 4 คน ของครอบครัวตัวอย่างยืนขึ้นแล้วจับมือกันเป็นวงกลม
  - 4.2 ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า ถ้าพ่อเลิกจากงานกลับมามีบ้าน เห็นสภาพบ้านที่สกปรก รกรุงรัง แม่บ้านยังไม่ได้ทำอาหารมื้อเย็นพ่อรู้สึกโกรธและไม่พอใจแม่เป็นอย่างมาก พ่อจะทำอะไร นักเรียนช่วยกันตอบ คำตอบที่ผู้วิจัยต้องการคือ พ่อออกนอกบ้าน แล้วผู้วิจัยสั่งให้พ่อหันหน้าออกนอกวงพร้อมทั้งก้าวเท้าออกไปหนึ่งก้าว โดยที่มือยังจับกันอยู่
  - 4.3 ผู้วิจัยตั้งคำถามอีกว่า เมื่อพ่อออกนอกบ้านไปแล้ว แม่จะอย่างไร นักเรียนพากันตอบคำถาม คำตอบที่ต้องการคือ แม่ก็ออกนอกบ้านไปเหมือนกัน ผู้วิจัยสั่งให้แม่หันหน้าออกนอกวง และก้าวเท้าออกไปหนึ่งก้าวโดยที่มือยังจับกันอยู่
  - 4.4 ผู้วิจัยถามอีกว่า เมื่อพ่อ แม่ ไม่อยู่บ้าน ลูกชายจะอย่างไร นักเรียนช่วยกันตอบ คำตอบที่ต้องการคือ ลูกชายออกนอกบ้านเช่นกัน ผู้วิจัยสั่งให้ลูกชายหันหน้าออกนอกวงแล้วก้าวเท้าออกไปหนึ่งก้าว โดยที่มือยังจับกันอยู่
  - 4.5 ผู้วิจัยถามว่า เหลือลูกสาวเพียงคนเดียวจะอย่างไร นักเรียนช่วยกันตอบ คำตอบที่ต้องการคือ ลูกสาวอยู่บ้าน ผู้วิจัยสั่งให้ลูกสาวนั่งพับเพียบเรียบร้อยลงกับพื้น โดยที่มือของคนทั้ง 4 ยังจับกันเป็นวงกลม
  - 4.6 ผู้วิจัยสั่งให้ พ่อ แม่ ลูกชาย ก้าวเดินออกไปอีกคนละหนึ่งก้าว โดยที่มือยังจับกันอยู่ ซึ่งจะทำให้แขนของคนทั้งหมดตึงและเกิดความเครียดขึ้น ผู้วิจัยตั้งคำถามว่าเกิดอะไรขึ้นกับครอบครัวนี้ นักเรียนช่วยกันตอบ คำตอบที่ต้องการคือ ความตึงและความเครียดเกิดขึ้นที่แขนของคนทั้งสี่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความเครียดเกิดขึ้นที่ใจของครอบครัวนี้ คำตอบที่ต้องการคือ จิตใจ
  - 4.7 ผู้วิจัยถามว่าพ่อที่คิดผิดออกนอกบ้านไป มีสิทธิที่จะคิดถูกได้หรือไม่ นักเรียนช่วยกันตอบ ผู้วิจัยสั่งให้พ่อหันหน้ากลับเข้ามาและเดินเข้ามาหนึ่งก้าว เมื่อพ่อกลับเข้าบ้านแล้วแม่จะอย่างไร นักเรียนช่วยกันตอบ ผู้วิจัยสั่งให้แม่

หันหน้ากลับมาและเดินเข้าหาหนึ่งก้าว แล้วลูกชายจะทำอย่างไร นักเรียนช่วยกันตอบ ผู้วิจัย สั่งให้ลูกชายหันหน้ากลับมาและเดินเข้ามาหนึ่งก้าว แล้วผู้วิจัย ลูกสาวที่นั่งอยู่กับพี่จะอย่างไร นักเรียนไม่ต้องตอบ สักครูหนึ่ง ลูกสาวจะยืนขึ้นมาเอง ผู้วิจัย ถามว่าเพราะอะไรลูกสาวจึงยืนขึ้นมารวมกลุ่มกับครอบครัว คำตอบที่ต้องการ คือ เพราะว่าครอบครัวมีความอบอุ่น มีความสุขนั่นเอง ผู้วิจัยให้นักเรียน ปรบมือให้กับผู้แสดงทั้งสองคน และให้ผู้แสดงทั้งสองกลับ ไปเข้าที่ได้อีก

ค. ชั้นวิเคราะห์

ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นหลังจากจบกิจกรรมนี้ ในหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับครอบครัวนี้ มีสาเหตุมาจากอะไร
2. เมื่อนักเรียนเกิดขัดแย้งกับเพื่อนแล้วนักเรียนสมควรที่จะทำอย่างไร

ง. ชั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้ร่วมกัน

ครั้งที่ 3

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน : การไม่เดินหนีและไม่หันหน้าไปทางอื่น
เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียน ไม่เดินหนีและไม่หันหน้าไปทางอื่น เมื่อเกิดขัดแย้งกัน

เวลา

45-50 นาที

อุปกรณ์

ชิ้นส่วนหัวใจ 16 ชิ้น

วิธีดำเนินการก. ชี้นำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเมื่อนักเรียนขัดแย้งกับเพื่อนแล้ว นักเรียนเดินหนี หรือหันหน้าไปทางอื่น ความขัดแย้งนั้นจะเป็นอย่างไรต่อไป
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 ให้นักเรียนนั่งกับพื้นเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 1 วง
  - 2.2 ให้แต่ละชิ้นส่วนหัวใจออกจากกล่องแล้วนับว่าครบจำนวน 16 ชิ้นหรือไม่
  - 2.3 ให้นักเรียนต่อชิ้นส่วนหัวใจ 16 ชิ้น เป็นรูปหัวใจในเวลาจำกัด

ข. ชิ้นกิจกรรม

ผู้วิจัย ให้สัญญาณนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม

ค. ชิ้นวิเคราะห์

ผู้วิจัย ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่านักเรียน ได้อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

ง. ชิ้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

ครั้งที่ 4

การแสดงความสนใจและเอาใจใส่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของกันและกันเมื่อเกิด
ความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนเอาใจใส่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของกันและกันเมื่อเกิดขัด
แย้งกัน

เวลา

45-50 นาที

อุปกรณ์

สิ่งของเท่าจำนวนนักเรียน

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เรื่องความขัดแย้งกับเพื่อน ถ้านักเรียน ไม่เอาใจใส่
ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของกันและกันแล้ว ผลจะเป็นอย่างไร
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมนี้
  - 2.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
  - 2.2 เกมนี้ชื่อว่า "ซุ่มสมบัติ"
  - 2.3 วางสิ่งของกลางวงกลมของนักเรียน
  - 2.4 บอกนักเรียนว่า "สิ่งของ" มีเท่าที่เห็น และทุกคนต้อง ได้สิ่งของคนละหนึ่ง
ชิ้นถ้าใคร ไม่ได้จะถูกลงโทษ
  - 2.5 เมื่อได้รับสัญญาณแล้ว นักเรียนจะต้องแย่งสิ่งของ ให้ได้คนละ 1 ชิ้น

ข. ขั้นกิจกรรม

1. ผู้วิจัยเป่านกหวีดให้สัญญาณเริ่มแข่งขัน
2. ผู้วิจัยตรวจสอบความคิด ความรู้สึกของนักเรียนว่า ใครชอบ ไม่ชอบ สิ่งของ
ที่ตนเองได้
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่สิ่งของกันให้ได้ภายใน 3 นาที แล้วนั่งเป็นคู่กัน

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่จับคู่กันร่วมกันคิด แล้วอธิบายถึงเหตุผลว่าทำไมสิ่งของสองสิ่งนี้จึงเข้าคู่กัน และมีประโยชน์อย่างไร

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่านักเรียนได้อะไรบ้างจากกิจกรรมนี้

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปร่วมกันจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 5

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน : การไม่ใช้อำนาจ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ได้แก่ การไม่โต้เถียง หรือยึดถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ไม่นินทาผู้อื่น ช่มชู้และออกคำสั่งบังคับเพื่อน ไม่ตัดสินความคิด ความรู้สึกและการกระทำของเพื่อน

เวลา

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. ตารางแข่งสี
2. กระดาษขาว ดินสอ

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องของการใช้อำนาจเมื่อเกิดการขัดแย้งกันขึ้น เช่น โต้เถียงกันเพราะยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ หรือนินทาผู้อื่น ช่มชู้ บังคับเพื่อน หรือตัดสินความคิดและการกระทำของเพื่อน
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 เกมชื่อว่า "แข่งสี"
  - 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม
  - 2.3 ให้แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนที่มีทักษะในการพูด โน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้ดี หรือเป็นผู้ที่สามารถหาเหตุผลมาสนับสนุนประเด็นของกลุ่มได้ดี
  - 2.4 มีสีให้เลือกอยู่สองสี คือ สีแดง และสีเขียว แต่ละกลุ่มมีโอกาสเลือกสีได้ตามความต้องการ แต่ถ้าความต้องการในสีตรงกัน ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับสลากเพื่อเลือกสี
  - 2.5 แต่ละกลุ่มเขียนชื่อสิ่งของตามสีของกลุ่มตนเองให้ได้มากที่สุดในเวลาจำกัด

- 2.6 ตัวแทนกลุ่มออกมาอ่านรายชื่อสิ่งของที่เขียนได้
- 2.7 ให้แต่ละกลุ่มตกลงกันว่าสิ่งของใดที่เป็นสิ่งที่คงสภาพสีเดิม ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะถูกกระทำจากสิ่งใด ๆ ก็ตาม และให้เสนอสิ่งของนั้นเป็นประเด็นสำคัญเพียงข้อเดียว
- 2.8 กลุ่มฝ่ายค้นหาเหตุผลมาหักล้างประเด็นสำคัญของฝ่ายเสนอให้ตกไปให้ได้ และฝ่ายเสนอก็สามารถหาเหตุผลมาหักล้างเหตุผลของฝ่ายค้านได้เช่นกัน
- 2.9 เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าไม่มีผู้คัดค้านเลยถึงจะได้คะแนน 1 คะแนน แต่ถ้ามีผู้คัดค้านเพียงเสียงเดียวจะไม่ได้คะแนน

ข. ขั้นกิจกรรม

ผู้วิจัยให้สัญญาณนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นหลังจากจบกิจกรรมในหัวข้อดังนี้

1. สาเหตุของความขัดแย้งคืออะไร
2. นักเรียนจะมีแนวทางอย่างไรในการจัดข้อขัดแย้งนี้

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้ร่วมกัน

ครั้งที่ 6

การไม่ได้เถียงเพื่อเอาชนะ ไม่ยึดถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ไม่พูดตำหนิและพูดชมผู้เพื่อน
เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียน ไม่ได้เถียงกัน ไม่ยึดถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ไม่ตำหนิและพูด
ชมผู้เพื่อนเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน

เวลา

45-50 นาที

อุปกรณ์

เนื้อหาของบทบาทสมมติเรื่อง "บรรจงกับเหมียว"

วิธีดำเนินการ

ก. ชำนาญ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องการโต้เถียงกัน การยึดถือเอาความคิดเห็น
ของตนเองเป็นใหญ่ การพูดตำหนิ ชมผู้เพื่อน เมื่อขัดแย้งกัน
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
  - 2.2 กิจกรรมนี้เป็นการแสดงบทบาทสมมติ
  - 2.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมา 1 คน เพื่อแสดงเป็น "บรรจง" และ
"เหมียว"
  - 2.4 ให้ตัวแทนทั้งสองเลือกว่าใครจะแสดงเป็น " บรรจง" และ "เหมียว"
  - 2.5 อาสาสมัครเป็นบรรจงอ่านบทบาทของบรรจง และอาสาสมัครเป็น เหมียว
อ่านบทบาทของเหมียว
  - 2.6 ทั้งสองแสดงเป็นบรรจงและเหมียวตามบทที่กำหนดไว้

ข. ชำนาญ

1. ผู้วิจัยให้สัญญาณทั้งสองคนแสดงบทบาทสมมติ

2. เมื่อการแสดงจบลง นักเรียนปรบมือให้กับผู้แสดงทั้งสองคน

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นหลังจากจบกิจกรรม ในหัวข้อดังนี้

1. ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นจากอะไร
2. นักเรียนจะมีแนวทางในการจัดข้อขัดแย้งนี้ได้อย่างไร
3. ตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอข้อสรุป

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากกิจกรรมนี้

บรรจบกับเหมียว

บรรจบกับเหมียวเป็นนักเรียนชั้น ม.6/3 ของโรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอ วัดเพลง จังหวัดราชบุรี บรรจบเป็นคนที่ชอบทำอะไรคนเดียว ชอบทำตัวเด่นในชั้นเรียนอยากเป็นหัวหน้าชั้น แต่เพื่อนๆ ไม่เลือกเพราะมีนิสัยก้าวร้าวและเห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตัวเองเป็นใหญ่ สำหรับเหมียว เพื่อน ๆ ในห้องพากันชอบเพราะมีนิสัยอ่อนโยน ยิ้มง่าย เป็นกันเองแต่จริง ๆ แล้วบุคลิกภาพของเหมียวเป็นประเภท "อ่อนนอกแข็งใน"

ทั้งเหมียวและบรรจบยังเฝ้าต้องมาทำงานร่วมกัน เพราะการจับฉลากในรายวิชาหนึ่งซึ่งอาจารย์ผู้สอนให้ไปศึกษาค้นคว้าและมารายงาน บรรจบกับเหมียวแบ่งหัวข้อรายงาน และนัดหมายกันว่าอีก 3 วันให้นำต้นฉบับรายงานมาตรวจสอบ

หลังจากวันนั้นผ่านไปจนครบกำหนดเวลาที่นัดหมาย บรรจบมาถึงโรงเรียนแต่เข้านั่งรอเหมียวด้วยความกระวนใจในห้องเรียน ลักครู่ใหญ่ๆ เหมียวก็เดินถือกระเป๋าหนังสือเข้ามาในห้องเหมียว :

"สวัสดีจึงมาแต่เช้าเชียวนะ"

บรรจบ : "สวัสดีเหมียวเรามาคอยเรอดังนานแล้วนะ"

เหมียว : "เราก็กมาตามเวลาปกติของเรานั้นแหละ"

บรรจบ : (พูดเสียงดัง ลักษณะข่มขู่เล็กน้อย) "เอางานมาดูซิ"

เหมียวมองหน้าบรรจบด้วยสายตาไม่พอใจกับน้ำเสียงในลักษณะออกคำสั่งของบรรจบ แต่ก็ไม่ได้พูดอะไรออกมา เหมียวเปิดกระเป๋าหนังสือหยิบต้นฉบับรายงานส่งให้ บรรจบรับเอารายงานมาอ่านด้วยความตั้งใจ สักครู่ก็เงยหน้าขึ้น ทำหน้านิ่งครู่ซมวด แล้วพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงแสดงความไม่พอใจ

บรรจบ : "อะไรกัน อ่านไม่รู้เรื่องเลย กระโดดไปกระโดดมาข้อความไม่เห็นสัมพันธ์กันเลย แย่มากนะเหมียว จินตนาการไว้วางใจแค่นี้ก็ทำไม่ได้เรื่อง เย้อ!! เชิงจริง ๆ รุ้อย่างนี้นั้นทำเองดีกว่า ไม่เสียทั้งเวลาและความรู้สึกด้วย"

เหมียว : "ไหนไม่ได้เรื่องตรงไหน" เหมียวเสียงดังด้วยความโกรธที่ถูกบรรจบตำหนิเช่นนั้น

บรรจบ : (โยนรายงานลงตรงหน้าเหมียวแล้วพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงเย้ยหยัน) "ก็ทั้งหมดที่เธอทำมานี้แหละไม่ได้เรื่องเลย"

เหมียวลุกขึ้นยืนพร้อมกับหยิบรายงานขึ้นมาฉีกออกเป็นชิ้น ๆ ขว้างใส่หน้าบรรจบแล้วเดินจากไปทิ้งให้บรรจบนั่งงออยู่คนเดียว

บทบาทของบรรจง

บรรจงนั่งรอเหมียวอย่างกระวนกระวายในห้องเรียน เมื่อเห็นเหมียวเดินเข้ามา ก็เงยหน้าขึ้นมอง โดยที่ยังไม่พูด เมื่อเหมียวเอ่ยทักบรรจงถึงจะเอ่ยทักตอบ

"สวัสดีเหมียวเรามาคอยเธอตั้งนานแล้ว"

เมื่อเหมียวพูดจบ บรรจงจึงพูดต่อด้วยเสียงค่อนข้างดังและมีลักษณะข่มขู่เล็กน้อย

"เอางานมาดุซี"

เมื่อเหมียวส่งงานให้แล้ว บรรจงรับเอางานมาอ่านอย่างตั้งใจออกตั้งใจสักครู่หนึ่งก็เงยหน้าขึ้นทำหน้าเศร้าฉุนเฉียว และพูดขึ้นด้วยน้ำเสียงแสดงความไม่พอใจ

"อะไรกันอ่านไม่รู้เรื่องเลย กระโดดไปกระโดดมาข้อความไม่เห็นสัมพันธ์กันเลยแถมมากนะเหมียว ฉันอุตส่าห์ไว้วางใจ แค่นี้ก็ทำไม่ได้เรื่อง! เอ้อ !! เชิงจริงๆ รู้อย่างที่ว่าเองดีกว่าไม่เสียทั้งเวลาและความรู้สึกด้วย"

บทบาทของเหมียว

เหมียวเดินถือกระเป๋าหนังสือเดินเข้ามาในห้องเรียน มองเห็นบรรจงนั่งอยู่ที่โต๊ะจึงทักขึ้นว่า

"สวัสดีจิงมาแต่เช้าเชียวนะ"

เมื่อบรรจงกล่าวตอบและออกคำสั่งให้เหมียวเอารายงานให้อ่าน เหมียวก็พูดเลยสักคำแต่มองหน้าบรรจงด้วยสายตาที่แสดงออกถึงความไม่พอใจ ในน้ำเสียงของบรรจง เมื่อเหมียวยื่นงานให้บรรจงและขณะที่บรรจงก้มหน้าก้มตาอ่านอยู่นั้น เหมียวก็นั่งอยู่เฉย ๆ

เมื่อบรรจงอ่านเสร็จแล้วและเงยหน้าขึ้นพูดเตือนเตือน เหมียวส่งเสียงดังด้วยท่าทีโกรธที่ตำหนิว่า

"ไหนไม่ได้เรื่องที่ตรงไหน"

เมื่อบรรจงตอบว่าไม่ได้เรื่องทั้งหมด เหมียวลุกขึ้นยืนโดยไม่พูดแล้วฉีกกระดาษออกเป็นชิ้น ๆ ขว้างใส่บรรจงแล้วเดินจากไปทิ้งให้บรรจงนั่งงงอยู่คนเดียว

ครั้งที่ 7

การไม่ออกคำสั่งและบังคับเพื่อนเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ให้นักเรียนออกคำสั่งและบังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการของตนเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน

เวลา

45-50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่างวันขึ้นปีใหม่ของนักเรียนชั้น ม.6/2
2. กระดาษ ดินสอ

วิธีดำเนินการก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสาธิตให้นักเรียนเรื่องการออกคำสั่งบังคับเพื่อนให้ทำตามความต้องการของตนเอง
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 กิจกรรมนี้เป็นการอภิปรายกลุ่มย่อย
  - 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
  - 2.3 แจกกระดาษ ดินสอ และกรณีตัวอย่าง " วันขึ้นปีใหม่ของนักเรียนชั้น ม. 6/2 "

ข. ขั้นกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียน ในแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์และสรุปความคิดเห็น แล้วให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ทำไมนักเรียนชั้น ม.6/2 จึงไม่ให้ความร่วมมือในการประชุม
2. ถ้านักเรียนเป็นสมพงษ์จะอย่างไรในกรณีเช่นนี้

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า นักเรียนจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอข้อสรุป

ง. อื่นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้

วันขึ้นปีใหม่ของนักเรียนชั้น ม.6/2

โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ ได้ประกาศว่าในวันขึ้นปีใหม่ 2538 นี้ ทางโรงเรียนจะมีการเรียนการสอนเฉพาะตอนเช้าเท่านั้น ตอนบ่ายทางโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมกันได้

สมพงษ์ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องจึงได้นัดประชุมเพื่อเตรียมงานวันขึ้นปีใหม่ สมพงษ์เป็นหัวหน้าห้องได้ เพราะครูประจำชั้นแต่งตั้ง สมพงษ์ชอบวางอำนาจกับเพื่อนในห้องเป็นประจำชอบออกคำสั่งและชอบฟ้องครูซึ่งทำให้เพื่อน ๆ ไม่ค่อยชอบสมพงษ์กันนัก

เมื่อสมพงษ์นัดประชุมจึงมีนักเรียนมาฟังไม่ถึงครึ่ง เพราะขณะนั้นเป็นเวลาพักกลางวันด้วย สมพงษ์รู้สึกไม่พอใจที่เพื่อน ๆ ไม่ให้ความร่วมมือ มากันไม่ครบ ทำให้สมพงษ์รู้สึกเสียหน้าเป็นอย่างมาก ยิ่งที่คำสั่งของตนที่เป็นหัวหน้าชั้นไม่มีความสำคัญเลย

สมพงษ์รู้สึกหงุดหงิดมาก เดินไปเดินมาจนเวลาล่วงเลยไปมากเพื่อน ๆ ก็มาไม่ครบเสียที สมพงษ์ตำหนิเพื่อนที่ไม่มาในใจและบ่นพึมพำถึงความไม่รับผิดชอบของเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ไม่มาตามนัดหมาย จนสมพงษ์ทนต่อไปไม่ได้แล้ว เขาจึงถามสมาชิกที่อยู่ในห้องว่าจะเอาอย่างไรดี เพื่อนพากันตอบว่าให้รอเพื่อนมาจนครบก่อน

สมพงษ์ซึ่งอารมณ์เสียอยู่แล้วพูดเสียงดังขึ้นว่า ไม่ต้องรอพวกมันหรอก รอยัง ใจพวกมันก็ไม่มา เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน อาหารกลางวันเป็นขนมจีนแกงเขียวหวานไก่ ผลไม้ก็แดง ไม่กับสัปรด น้ำดื่มเป็นน้ำอัดลม

แล้วสมพงษ์ก็สั่งต่อไปอีกว่า ศักดิ์นายรับผิดชอบขนมจีน นราศรียับรับผิดชอบแกงเขียวหวานไก่ ผลไม้ให้เพ็ญพิมลรับผิดชอบก็แล้วกัน ค่าใช้จ่ายจะเก็บคนละ 15 บาท และสุดท้ายของขวัญคนละ 1 ชิ้น ราคาไม่ต่ำกว่า 20 บาท สำหรับมาจับฉลากด้วยกัน

นักเรียนพากันให้ฮ่าป้าและพากันตะโกนว่าไม่เอา! ไม่เอา! พวกเราไม่อยากกินขนมจีนแกงเขียวหวานไก่ ไม่อยากกินสัปรด ไม่อยากดื่มน้ำอัดลม เสียงดังแซ่ไปทั้งห้อง สมศักดิ์ลุกขึ้นยืนแล้วบอกว่าเขาไม่สนใจที่จะทำตามคำสั่งของสมพงษ์ นราศรียกับเพ็ญพิมล เมื่อเห็นสมศักดิ์ปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่งของสมพงษ์ ก็พากันยืนขึ้นแล้วบอกปฏิเสธคำสั่งของสมพงษ์เช่นกัน

ครั้งที่ 8

การไม่ตัดสินความคิดและการกระทำของเพื่อนเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อ ไม่ ให้นักเรียนตัดสินความคิดและการกระทำของเพื่อนเมื่อเกิดขัดแย้งกัน

เวลา

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่าง เรื่องของนุติ
2. กระดาษ ดินสอ

วิธีดำเนินการก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เรื่องของการตัดสินความคิดและการกระทำของเพื่อนตามความรู้สึกของตนเอง
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 กิจกรรมนี้เป็นการอภิปรายกลุ่มย่อย
  - 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
  - 2.3 แจกกระดาษ ดินสอ และกรณีตัวอย่าง เรื่องของนุติ

ข. ขั้นกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์และสรุปความคิดเห็น แล้วให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ ในหัวข้อดังนี้

1. สมศักดิ์เป็นช โมยหรือไม่เพราะอะไร
2. การตัดสินใจของนุติถูกต้องหรือไม่อย่างไร จงให้เหตุผล

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ผลที่เกิดจากการตัดสินความคิดและการกระทำของเพื่อนตามความรู้สึกของตนเองนั้น ผลจะเป็นอย่างไร

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้จากกิจกรรมนี้

กรณีตัวอย่าง "เรื่องของนุติ"

อาจารย์สมศรีเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนชั้น ม.6/1 ขณะที่อาจารย์สมศรีนั่งพักผ่อนในช่วงพักกลางวัน นางสาวนุติ ซึ่งเป็นนักเรียนในชั้น ม.6/1 เดินร้องไห้เข้ามาพบพร้อมกับนางสาวปานทิพย์ซึ่งเป็นเพื่อนเรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน

อาจารย์สมศรี : เป็นอะไรถึงได้ร้องไห้ เล่าให้ครูฟังซิ

นางสาวนุติ : เงินหายค่ะ

อาจารย์สมศรี : หายที่ไหนล่ะ

นางสาวนุติ : ที่ห้องเรียนค่ะ

อาจารย์สมศรี : หายเท่าไร

นางสาวนุติ : 1,000 บาทค่ะ

อาจารย์สมศรี : ทำไมเธอถึงได้เอาเงินมาโรงเรียนมากอย่างนี้

นางสาวนุติ : เป็นเงินที่หนูเก็บจากค่ากิจกรรมชุมนุมการช่าย แล้วหนูจะเอามาให้อาจารย์สุวารีค่ะ แต่เมื่อเช้าหนูไม่พบอาจารย์ หนูจึงเก็บใส่กระเป๋าหนังสือไว้เพราะกลัวหล่นหาย และหนูก็คิดว่าไม่มีใครรู้เพราะหนูไม่ได้บอกใครเลย ตอนเที่ยงหนูนึกขึ้นมาได้จึงจะเอาไปให้อาจารย์สุวารี แต่เงินไม่มีแล้ว เงินหายไปแล้วค่ะ

อาจารย์สมศรี : เธอค้นได้แล้วนะ

นางสาวนุติ : ค่ะ หนูกับปานทิพย์ช่วยกันค้นจนทั่วทั้งกระเป๋าแล้วค่ะ

อาจารย์สมศรี : เธอคิดว่าใครเป็นคนขโมยไป

นางสาวนุติ : หนูคิดว่าสมศักดิ์ค่ะ

นางสาวปานทิพย์ : หนูก็ว่าต้องเป็นสมศักดิ์แน่ ๆ เลยค่ะ

อาจารย์สมศรี : ทำไมจึงคิดว่าเป็นสมศักดิ์ล่ะ

นางสาวนุติ : เพราะสมศักดิ์เคยถูกจับได้ว่าขโมยของเพื่อนค่ะ

นางสาวปานทิพย์ : คนขโมยก็ต้องขโมย ถ้ามีโอกาสค่ะอาจารย์

ครั้งที่ 9

พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน : การหันหน้าเข้าหากัน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ได้แก่การแสดงความคิด ความรู้สึกของตนที่มีต่อความขัดแย้งกับเพื่อนอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ก้าวก่ายสิทธิผู้อื่น และการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกัน ร่วมกันหาสาเหตุและแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสม เมื่อเกิดขัดแย้งกัน

เวลา

45-50 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสแสดงข้อมูลเรื่อนรก
2. ห่วงชูชีพ 1 ห่วง
3. กระดาษขาว ดินสอ

วิธีดำเนินการ

ก. ชื่นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการขัดแย้งกับเพื่อน เมื่อเกิดการขัดแย้งแล้วเราไม่หันหน้าเข้าหากันเพื่อแสดงความคิด ความรู้สึกของตนอย่างตรงไปตรงมาแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกันแล้วร่วมกันหาเหตุและแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสม ความขัดแย้งนั้นจะเป็นอย่างไร
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 2.1 เกมนี้ชื่อว่า "เรื่อนรก"
  - 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม พร้อมทั้งแจกกระดาษ 1 แผ่น ดินสอ 1 แท่ง ให้แต่ละกลุ่ม
  - 2.3 ให้ดูแผ่นในเรื่อนรกซึ่งแสดงลักษณะเรือที่กำลังจะจม และรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ที่รอดชีวิตถ้าได้ห่วงชูชีพเพียงคนเดียว ซึ่ง ได้แก่ เด็กอายุ

5ชวบ หญิงมีครรภ์ 7 เดือน คนชราอายุ 78 ปี ตัวเองพร้อมทั้งแม่
 2.4 ให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ควรให้ ไม่ควรให้ ห่วงชุมชนแก่ใครด้วย
 เหตุผลอะไร แล้วตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอข้อสรุป

ข. ขั้นตอนกิจกรรม

นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม

ค. ขั้นตอนวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนได้อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ร่วมกัน

ครั้งที่ 10

การแสดงความคิดและความรู้สึกของตนที่มีต่อความขัดแย้ง เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดและความรู้สึกของตนที่มีต่อความขัดแย้งกับเพื่อนอย่างตรงไปตรงมา

เวลา

45-50 นาที

อุปกรณ์

1. แผ่นใสแสดงข้อมูลน้ำ 10 ขวด
2. กระดาษ ดินสอ

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เมื่อนักเรียนขัดแย้งกับเพื่อนที่มีความคิดและความรู้สึกที่ไม่ตรงกัน แต่นักเรียนก็ไม่แสดงความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของตนออกมาให้เพื่อนทราบ
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมนี้
  - 2.1 เกมนี้ชื่อว่า "น้ำ 10 ขวด"
  - 2.2 เป็นการอภิปรายกลุ่มย่อย
  - 2.3 แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
  - 2.4 แจกกระดาษ ดินสอ แล้วฉายแผ่นใสให้ดูข้อมูล "น้ำ 10 ขวด"

ข. ขั้นกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น แล้วให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ โดยผู้วิจัยจะคอยซักถามกระบวนการทำงานภายในกลุ่มของแต่ละกลุ่ม

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น ในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เมื่อนักเรียนมีความคิดและความรู้สึกขัดแย้งกับเพื่อนแล้วนักเรียนทำอย่างไร
2. ถ้านักเรียนไม่แสดงความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองออกมาอย่างตรงไปตรงมา ผลจะเป็นอย่างไรบ้าง
3. ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอข้อสรุปของแต่ละกลุ่ม

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันจากกิจกรรมนี้

ข้อ 10 ขวด

คณะนักท่องเที่ยวก่อนหน้านี้จำนวน 5 คน วางแผนไปเที่ยวที่โอเอซิสแห่งหนึ่งกลางทะเลทรายซาฮารา ปรากฏว่าเมื่อคณะนักท่องเที่ยวก่อนหน้านี้ออกเดินทางไปยังทะเลทรายซาฮาราเข้าไปในใจกลางทะเลทรายแล้ว รถยนต์ที่เป็นพาหนะเดินทางเกิดเสียอย่างกะทันหัน และไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยเพราะไม่มีอะไหล่ติดไปด้วย และผู้ที่ไปก็ไม่มีความรู้ทางช่างด้วย เสบียงอาหารที่เตรียมไปก็มีไม่มากเพราะหวังไปซื้อที่แหล่งโอเอซิส โดยเฉพาะที่สำคัญที่สุด คือ ทางคณะจัดเตรียมน้ำดื่มไปเพียงครึ่งถัง เท่ากับ 10 ขวด หรือปริมาณ 10 ลิตร เท่านั้น

คำถาม ทำอย่างไรจึงจะใช้น้ำที่มีอยู่ 10 ขวด ให้พอเพียงภายในระยะเวลา 2 วัน

ครั้งที่ 11

การแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกของกันและกันเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกันเมื่อเกิดขัดแย้งกัน

เวลา

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

1. นิทานเรื่องแม่น้ำจรีธรรม
2. กระดาษ ดินสอ

วิธีดำเนินการก. ชื่นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เรื่องการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกัน เพื่อจัดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมนี้
  - 2.1 เกมชื่อว่า "แม่น้ำจรีธรรม"
  - 2.2 เป็นการอภิปรายกลุ่มย่อย
  - 2.3 แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม
  - 2.4 แจกกระดาษ ดินสอ แล้วให้ดูแผ่นใสข้อมูลแม่น้ำจรีธรรม

ข. ขั้นตอนกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียน ในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น แล้วให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอข้อสรุป โดยมีผู้วิจัยคอยซักถามกระบวนการทำงานของแต่ละกลุ่ม

ค. ขั้นตอนวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่างานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้

แม่น้ำจริยธรรม

มีหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้กันโดยมีแม่น้ำขวางกั้น การติดต่อไปมาหาสู่กันทำได้ทางสะพานซึ่งมีอยู่เพียงสะพานเดียวเท่านั้น หนุ่มสาวคู่หนึ่งของสองหมู่บ้านนี้รักกันมาก และได้ทำการหมั้นหมายกันเอาไว้เพื่อที่จะได้แต่งงานกันในอนาคต

คืนวันหนึ่งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองทำให้สะพานข้ามแม่น้ำพังลง ผู้คนทั้งสองฝั่งไม่สามารถติดต่อกันได้ตามปกติ หญิงสาวเป็นห่วงและคิดถึงคู่รักมาก เพราะก่อนหน้านี้จะเกิดเหตุชายหนุ่มคนรักได้ประสบอุบัติเหตุถึงกับขาหัก จะรอให้สร้างสะพานใหม่ก็กินเวลานานเป็นเดือน ซึ่งคนรักของเธอจะเป็นเช่นไรก็ไม่รู้ได้ เธอจึงไปติดต่อชายซึ่งเป็นเจ้าของเรือและเป็นบุคคลเดียวที่มีเรือในตำบลนี้ และขอร้องชายเจ้าของเรือให้พาเธอข้ามฝากไปหาชายคนรัก โดยยินดีที่จะจ่ายค่าเรือให้ตามที่เรียกร้อง ชายเจ้าของเรือนี้คือ ชายหนุ่มอีกคนที่เฝ้าหลงรักหญิงสาวมานานแล้ว เมื่อหญิงสาวมาร้องขอความช่วยเหลือเช่นนี้ เขาเห็นว่าเป็นโอกาสที่อาจจะช่วยให้เขาสมหวังก็เป็นไปได้ ประกอบกับการพาหญิงสาวข้ามแม่น้ำไปนับว่าเป็นการเสี่ยงอันตรายมากที่สุด เพราะแม่น้ำนี้ขึ้นชื่อว่าจระเข้ชุกชุมและตื้นเขินมาก ชาวบ้านจึงไม่ใช้เรือเป็นพาหนะในการไปมาติดต่อ

ชายหนุ่มเจ้าของเรือจึงยื่นข้อเสนอว่า ถ้าคุณอยากไปจริงผมจะพยายามฝ่าอันตรายพาคุณข้ามแม่น้ำไป เรื่องเงินทองผมไม่คิด เพียงแต่ขอให้คุณมาอยู่กับผมคืนหนึ่ง และมีอะไรกับผมเท่านั้นก็พอแล้ว หญิงสาวโกรธมากในเงื่อนไขนี้ และจากไปนอนคิดอยู่หลายคืนก็ยังตัดสินใจไม่ได้ จึงไปหาเพื่อนหญิงคนหนึ่งเพื่อขอคำแนะนำ เพื่อนหญิงคนนั้นเมื่อได้ฟังเรื่องราวแล้ว เห็นว่าตนอาจจะเดือดร้อน ถ้านำเอาตัวเองเข้าไปพัวพันในเรื่องนี้ จึงบอกปัดไปว่า ฉันไม่รู้จะแนะนำอย่างไรดี เธอไปคิดเอาเองก็แล้วกัน หญิงสาวรู้สึกผิดหวังในตัวเพื่อนหญิงมากที่ไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเธอเลย ในที่สุดด้วยความเป็นห่วงในชายหนุ่มคู่หมั้น เธอจึงตัดสินใจกลับไปหาชายเจ้าของเรือ และตกลงตามข้อเสนอ

วันรุ่งขึ้นชายเจ้าของเรือจึงพาหญิงสาวเดินทางข้ามฝากไปด้วยความปลอดภัย หญิงสาวรีบไปหาชายคนรัก ทั้งสองดีใจมากที่ได้พบกัน ชายหนุ่มถามว่าทำอย่างไรจึงข้ามมาได้ หญิงสาวจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง ชายหนุ่มโกรธมาก ต่อว่าหญิงสาวและประกาศตัดสัมพันธ์กับเธอ หญิงสาวเสียใจมากขณะที่ร้องไห้อยู่นั้น เพื่อนชายคนหนึ่งผ่านมาจึงเข้ามาปลอบโยนและได้ถามเรื่องราว หญิงสาวจึงเล่าให้ฟัง เพื่อนชายคนนั้นเห็นใจหญิงสาวมาก และโกรธชายหนุ่มของเธอที่ทำเช่นนั้น จึงเข้าไปเจรจาต่อว่าต่อขานกับคู่หมั้นของหญิงสาว โดยหวังว่าจะให้ทั้งคู่คืนดีกัน แต่ชายหนุ่มไม่ยอมเพื่อนชายของหญิงสาวเกิดบันดาลโทสะ ตรงเข้าไปชกต่อยจนชายหนุ่มล้มลงสิ้นสติ

จากเรื่องนี้บุคคลสำคัญอยู่ 5 คน คือ

1. หญิงสาว
2. ชายหนุ่มคู่หมั้น
3. ชายเจ้าของเรือ
4. เพื่อนหญิงของหญิงสาว
5. เพื่อนชายของหญิงสาว

ใครมีความประณัติไม่เหมาะสมที่สุด

ครั้งที่ 12

การร่วมกันหาสาเหตุและแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนร่วมกันหาสาเหตุและแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเกิดขัดแย้งกัน

เวลา

45 - 50 นาที

อุปกรณ์

เชือกยาวเส้นละ 2 เมตร เท่าจำนวนนักเรียน

วิธีดำเนินการก. ขั้นนำ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องความขัดแย้ง และวิธีการขจัดข้อขัดแย้งนั้น
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมนี้
  - 2.1 เกมชื่อว่า "ผูกเสี่ยว"
  - 2.2 ให้นักเรียนจับคู่กันแล้วแจกเชือกให้คนละเส้น
  - 2.3 สาธิตการผูกเสี่ยวให้นักเรียนดูดังนี้
    - 2.3.1 ให้คู่สาธิตออกมาข้างหน้า 1 คู่
    - 2.3.2 ให้คนแรกผูกเชือกเป็นเงื่อนตายที่ข้อมือของคนที่สอง
    - 2.3.3 ให้คนที่สองผูกเชือกที่ข้อมือข้างใดข้างหนึ่งของคนที่หนึ่ง แล้วสอดปลายเชือกเข้าไปในเชือกของคนที่สอง แล้วนำปลายเชือกมาผูกข้อมือที่ว่างของคนที่หนึ่งซึ่งจะทำให้คนทั้งคู่ติดกัน
  - 2.4 ให้นักเรียนเอาเชือกออกจากกันให้ได้ตามเงื่อนไขว้ คือ
    - 2.4.1 ห้ามแก้เชือก
    - 2.4.2 ห้ามรูดเชือกออกจากข้อมือ
    - 2.4.3 ห้ามทำเชือกขาด

ข. ขั้นกิจกรรม

ผู้วิจัยให้สัญญาณนักเรียนเริ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรม

ค. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าการแก้ไขปัญหานั้นสมควรทำอย่างไร

ง. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 13
ปัจฉิมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เวลา

60 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นรูปตัวยห้หันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยถามความคิดและความรู้สึกของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปถึงผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการนำข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดกิจกรรมกลุ่ม

ภาคผนวก ข

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการ
เผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....

ผู้ประเมิน ( ) ผู้วิจัย

( ) ผู้ช่วยผู้วิจัย

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ ขณะที่นักเรียนกำลังคุยอยู่กับเพื่อนอย่างสนุกสนานบังเอิญเพื่อนคนหนึ่งเดินผ่านมา และเพื่อนคนนั้นก็พูดล้อเลียนปมด้อยของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกโกรธมาก นักเรียนจะทำอย่างไร

ข้อ	พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	เดินหนี		
2	หันหน้าไปทางอื่น		
3	ตั้งใจฟังเพื่อนพูด		
4	โต้เถียงเพื่อเอาชนะ		
5	พูดโต้เถียงเพื่อน		
6	พูดชมเชยเพื่อน		
7	ออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม		
8	บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการ		
9	พูดว่าความคิดของเพื่อนไม่ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
10	พูดว่าการกระทำของเพื่อนใช้ไม่ได้ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
11	บอกความคิดของตนให้เพื่อนทราบ		
12	บอกความรู้สึกของตนให้เพื่อนทราบ		
13	ร่วมกันกับเพื่อนหาสาเหตุของความขัดแย้ง		
14	ถามความคิดเห็นของเพื่อน		
15	ถามความรู้สึกของเพื่อน		
16	เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง		

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....

ผู้ประเมิน ( ) ผู้วิจัย

( ) ผู้ช่วยผู้วิจัย

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ ขณะนี้นักเรียนกำลังประชุมกลุ่มเพื่อแบ่งงาน นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มต่างมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน จึงมีการโต้เถียงเกิดขึ้นเมื่อเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น นักเรียนจะอย่างไร

ข้อ	พฤติกรรม ในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	เดินหนี		
2	หันหน้าไปทางอื่น		
3	ตั้ง ใจฟัง เพื่อนพูด		
4	โต้เถียง เพื่อเอาชนะ		
5	พูดดีเถียงเพื่อน		
6	พูดชมเชยเพื่อน		
7	ออกคำสั่ง ให้เพื่อนทำตาม		
8	บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการ		
9	พูดว่าความคิดของเพื่อน ไม่ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
10	พูดว่าการกระทำของเพื่อน ใช้ไม่ได้โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
11	บอกความคิดของตน ให้เพื่อนทราบ		
12	บอกความรู้สึกของตน ให้เพื่อนทราบ		
13	ร่วมกันกับเพื่อนหาสาเหตุของความขัดแย้ง		
14	ถามความคิดเห็นของเพื่อน		
15	ถามความรู้สึกของเพื่อน		
16	เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง		

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....

ผู้ประเมิน ( ) ผู้วิจัย

( ) ผู้ช่วยผู้วิจัย

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ ขณะที่นักเรียนกำลังโต้เถียงกันเรื่องงานอยู่นั้น มีเพื่อนในกลุ่มทนนไม่ได้ที่เห็นเพื่อนๆโต้เถียงกัน จึงตะโกนด่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย เมื่อเป็นเช่นนั้น นักเรียนจะอย่างไร

ข้อ	พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	เดินหนี		
2	หันหน้าไปทางอื่น		
3	ตั้งใจฟังเพื่อนพูด		
4	โต้เถียงเพื่อเอาชนะ		
5	พูดติเตียนเพื่อน		
6	พูดชมเชยเพื่อน		
7	ออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม		
8	บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการ		
9	พูดว่าความคิดของเพื่อนไม่ถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
10	พูดว่าการกระทำของเพื่อนใช้ไม่ได้โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
11	บอกความคิดของตนให้เพื่อนทราบ		
12	บอกความรู้สึกของตนให้เพื่อนทราบ		
13	ร่วมกันกับเพื่อนหาสาเหตุของความขัดแย้ง		
14	ถามความคิดเห็นของเพื่อน		
15	ถามความรู้สึกของเพื่อน		
16	เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง		

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....

ผู้ประเมิน ( ) ผู้วิจัย

( ) ผู้ช่วยผู้วิจัย

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ นักเรียนเป็นหัวหน้ากลุ่มจัดบอร์ดหน้าชั้นเรียน มีเพื่อนคนหนึ่งไม่เคยมาช่วยจัดบอร์ดเลย นักเรียนจึงบอกให้เขารับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อนคนที่ไม่เคยมาช่วยจัดบอร์ดจึงต่อว่านักเรียนว่า " ชอบยุ่งเรื่องของคนอื่นและเธอไม่มีสิทธิ์อะไรที่จะมาตักเตือน" นักเรียนจะทำอย่างไร

ข้อ	พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	เดินหนี		
2	หันหน้าไปทางอื่น		
3	ตั้งใจฟังเพื่อนพูด		
4	โต้เถียงเพื่อเอาชนะ		
5	พูดโต้เถียงเพื่อน		
6	พูดข่มขู่เพื่อน		
7	ออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม		
8	บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการ		
9	พูดว่าความคิดของเพื่อน ไม่ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
10	พูดว่าการกระทำของเพื่อนใช้ไม่ได้โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
11	บอกความคิดของตนให้เพื่อนทราบ		
12	บอกความรู้สึกของตนให้เพื่อนทราบ		
13	ร่วมกันกับเพื่อนหาสาเหตุของความขัดแย้ง		
14	ถามความคิดเห็นของเพื่อน		
15	ถามความรู้สึกของเพื่อน		
16	เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง		

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....

ผู้ประเมิน ( ) ผู้วิจัย

( ) ผู้ช่วยผู้วิจัย

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ ขณะที่นักเรียนเดินผ่านกลุ่มเพื่อน เพื่อนในกลุ่มตะโกนถามนักเรียนว่าจะไปไหน

โดยพูดชื่อพ่อแม่กับนักเรียนแทนชื่อของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่พอใจมาก นักเรียนจะทำอย่างไร

ข้อ	พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	เดินหนี		
2	หันหน้าไปทางอื่น		
3	ตั้งใจฟังเพื่อนพูด		
4	โต้เถียงเพื่อเอาชนะ		
5	พูดเตือนเพื่อน		
6	พูดข่มขู่เพื่อน		
7	ออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม		
8	บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการ		
9	พูดว่าความคิดของเพื่อนไม่ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
10	พูดว่าการกระทำของเพื่อนใช้ไม่ได้ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
11	บอกความคิดของตนให้เพื่อนทราบ		
12	บอกความรู้สึกของตนให้เพื่อนทราบ		
13	ร่วมกันกับเพื่อนหาสาเหตุของความขัดแย้ง		
14	ถามความคิดเห็นของเพื่อน		
15	ถามความรู้สึกของเพื่อน		
16	เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง		

แบบบันทึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....

ผู้ประเมิน ( ) ผู้วิจัย

( ) ผู้ช่วยผู้วิจัย

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ ขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือ ถูกเพื่อนแกล้ง ดึงหนังสือของนักเรียนออกไป

จากมื่อ นักเรียนจะอย่างไร

ข้อ	พฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1	เดินหนี		
2	หันหน้าไปทางอื่น		
3	ตั้งใจฟังเพื่อนพูด		
4	โต้เถียงเพื่อเอาชนะ		
5	พูดโต้เถียงเพื่อน		
6	พูดข่มขู่เพื่อน		
7	ออกคำสั่งให้เพื่อนทำ		
8	บังคับให้เพื่อนทำตามความต้องการ		
9	พูดว่าความคิดของเพื่อน ไม่ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
10	พูดว่าการกระทำของเพื่อน ใช้ไม่ได้ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล		
11	บอกความคิดของตนให้เพื่อนทราบ		
12	บอกความรู้สึกของตนให้เพื่อนทราบ		
13	ร่วมกันกับเพื่อนหาสาเหตุของความขัดแย้ง		
14	ถามความคิดเห็นของเพื่อน		
15	ถามความรู้สึกของเพื่อน		
16	เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง		

ภาคผนวก ค

คะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญ

ความขัดแย้งกับเพื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่มีพฤติกรรมแบบหลักหนี ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

คนที่	คะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน		ผลต่างของคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง			R ⁺	R ⁻
1	20	29	9	5	5	
2	20	32	12	8.5	8.5	
3	24	26	2	1.5	1.5	
4	22	32	12	8.5	8.5	
5	23	30	13	10	10	
6	25	29	4	3	3	
7	18	25	7	4	4	
8	25	27	2	1.5	1.5	
9	20	30	10	6	6	
10	19	30	11	7	7	
Mdn	21.0	29.5	8.5	รวม	55	0
Q.D.	2.0	0.5	1.5			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

T = 0**

ตาราง 5 แสดงคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่มีพฤติกรรมแบบใช้อำนาจ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

คนที่	คะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน		ผลต่างของคะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับตามเครื่องหมาย	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง			R ⁺	R ⁻
1	23	28	5	3	3	
2	27	29	2	1	1	
3	19	27	8	7	7	
4	26	33	7	5.5	5.5	
5	19	34	15	10	10	
6	20	26	6	4	4	
7	26	36	10	8	8	
8	21	35	14	9	9	
9	24	28	4	2	2	
10	29	36	7	5.5	5.5	
Mdn	23.5	31.0	7.5	รวม	55	0
Q.D.	3.5	4.0	0.5			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

T = 0**

ตาราง 6 แสดงคะแนนผลต่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1	อันดับ	กลุ่มทดลองที่ 2	อันดับ
1	9	12	5	6
2	12	16.5	2	2
3	2	2	8	11
4	12	16.5	7	9
5	13	18	15	20
6	4	4.5	6	7
7	7	9	10	13.5
8	2	2	14	19
9	10	13.5	4	4.5
10	11	15	7	9
Mdn	9.5	109	7.0	101
Q.D.	1.5		3.0	

$$R_1 = 109$$

$$R_2 = 101$$

$$U = 46$$

$$U_1 = 10 \times 10 + \frac{10(10 + 1)}{2} - 109 = 100 + 55 - 109 = 46$$

$$U_2 = 10 \times 10 + \frac{10(10 + 1)}{2} - 101 = 100 + 55 - 101 = 54$$

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายภูมินทร์	ชื่อสกุล อ่อนละมุล
วัน เดือน ปีเกิด	16 มิถุนายน 2498
สถานที่เกิด	79 หมู่ 6 ต.คิ่งน้ำวน
	อ.เมือง จ.ราชบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	39/69 หมู่บ้านเมืองประชา ต.จอมบึง
	อ.จอมบึง จ.ราชบุรี 70150
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนโสภณศรีราษฎร์
	อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี 70170
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2523
	กศ.บ. (สังคมศึกษา)
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
	พ.ศ.2538
	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	ประสานมิตร